

Hanna Louhivesi

”Tää oli sellanen voima meille ymmärtää toisia”

AAKE:n nuorten kokemukset ryhmäytymisestä tunnekorteilla

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Hanna Louhivesi

Työn nimi: ”Tää oli sellanen voima meille ymmärtää toisia”: AAKEn nuorten kokemukset ryhmäytymisestä tunnekorteilla

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 67

Liitteiden lukumäärä: 4

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa toteutettiin ryhmätoimintaa Opintovalmennusyksikkö Aaken nuorille tunnekortteja hyödyntäen. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää nuorten kokemuksia ryhmäytymisen onnistumisesta ja tunnekortti menetelmän toimimisesta työvälineenä. Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia ja teemahaastatteluita.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen käsitteet ovat nuori, taidot ja ryhmä. Teoriaosuudessa nuoruuden käsite avataan sosiaalisen kyvykkyyden kautta, joka pitää sisällään sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot, elämänhallinnan sekä tunteet ja tunneälyn. Teoriaosuus esittelee lukijalle myös yhteisön, yhteisöllisyyden, ryhmän ja sosiaalisen pääoman määritelmät sekä kertoo ryhmän muodostumisen, eli ryhmäytymisen vaiheista.

Tutkimuksessa selvisi, että ryhmäytyminen oli onnistunutta. Ryhmäytymisen aikana nuoret kokivat sosiaalisten taitojensa kehittyneen, sekä rohkeutensa lisääntyneen. Ryhmä tuntui nuorista luotettavalta ja turvalliselta paikalta olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tutkimuksessa selvisi, että kyseiselle ryhmälle tunnekortit olivat positiivinen ja sopiva tapa ryhmäytyä. Sopivasta tavasta huolimatta ryhmäytymiseen toivottiin vaihtelua, joka olisi mielellään rauhallista ja toiminnallista. Ryhmäytymässä tunnekortit auttoivat nuoria ymmärtämään toisiaan lisäten tätä kautta heidän itseymmärrystään ja elämänhallintansa taitoja.

Avainsanat: sosiaalisuus, yhteisöllisyys, ryhmätoiminta, toiminnalliset menetelmät

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School Of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Hanna Louhivesi

Title of thesis: "This was so empowering for us to understand each other": Young People's Experiences with Feeling Cards about Grouping in AAKE.

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2015

Number of pages: 67

Number of appendices: 4

This thesis is a functional thesis, which was carried out as a group activity for young people in the Study training Unit Aake in the sense of taking advantage of feeling cards. The aim of the thesis was to investigate the success of the young people's experiences of grouping and the use of the feeling card method as a tool. This thesis used observation and theme interviews as research methods.

In the frame of reference of the thesis the theoretical concepts are young, skills and group. The theoretical part of the concept of youth will be opened through social abilities, which includes social skills and interpersonal skills, life management, emotions and emotional intelligence. The theory also presents the reader with society, sense of community, group and social capital definitions as well as the formation of the group (grouping) step by step.

The study found that grouping was considered successful. During the grouping, young people felt their social skills had developed and courage increased. The group seemed to be a trustworthy and safe place to interact with each other. In the study, it was found that in this particular group feeling cards were a positive and natural way to form a group. Despite the natural way of grouping, they wanted variation that would be peaceful and functional. In the group formation, feeling cards helped young people to understand each other, this way increasing their self-understanding and life control skills.

Keywords: sociability, community spirit, group activities, functional methods

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA.....	8
2.1 Tutkimuskysymykset.....	8
2.2 Yhteistyötaho – Opintovalmennusyksikkö AAKE.....	9
2.3 Teoreettinen viitekehys.....	10
2.4 Aikaisemmat tutkimukset.....	11
3 NUORUUS SOSIAALISENA KYVYKKYYTENÄ.....	14
3.1 Elämänhallinta.....	15
3.2 Sosiaaliset taidot ja syrjäytymisriski.....	17
3.3 Vuorovaikutustaidot.....	19
3.4 Tunteet ja tunneäly.....	20
4 YHTEISÖLLISYYS JA RYHMÄ.....	22
4.1 Sosiaalinen pääoma.....	22
4.2 Yhteisön ja yhteisöllisyyden määritelmä.....	23
4.3 Ryhmä ja sen tehtävä.....	25
4.4 Ryhmäytyminen.....	26
5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS.....	29
5.1 Tutkimusmenetelmät.....	29
5.2 Aineiston keruu ja analysointi.....	30
5.3 Toiminnalliset menetelmät.....	33
5.4 Tunnekortit.....	34
5.5 Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja yleistettävyys.....	35
5.6 Ryhmätuokioiden kuvaus ja kohderyhmä.....	37
6 TEEMAHAASTATTELUT - TULOKSET JA HAVAINNOT.....	41
6.1 Lähtökartoitus.....	41
6.2 Minä ryhmän jäsenenä.....	42
6.3 Ryhmämme.....	43

6.4 Ryhmäytyminen	44
6.5 Tunnekortit ryhmäytymisessä	49
6.6 Vapaa sana.....	53
6.7 Ryhmäkertojen havainnointi.....	54
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	56
8 POHDINTA	61
LÄHTEET	63
LIITTEET.....	68

1 JOHDANTO

Ryhmässä toimimisen tavoitteena on aikaansaada positiivisia kokemuksia nuorille. Kokemusten kautta nuori pystyy ymmärtämään paremmin itseään ja parantamaan samalla elämähallintaansa. Nuoret tarvitsevat ympärilleen ryhmiä, jotka tuntuvat turvallisilta ja luotettavilta. Omien ryhmiensä kautta nuori muokkaa itseään ja kehittää taitojaan toimia muiden kanssa vuorovaikutuksessa. Onnistuneen vuorovaikutuksen ansiosta nuori on tyytyväisempi omaan elämäänsä. (Aalto 2002, 8–9.)

Aake on kahdeksan (+1) paikallinen opintovalmennusyksikkö joka on suunnattu Koulutuskeskus Sedussa opiskeleville toisen asteen tutkintoa suorittaville nuorille (Opintovalmennusyksikkö Aake 2014, 4). AAKEn nuorista on mahdollista muodostua turvallinen ryhmä, jossa nuorten on hyvä ja helppo olla. Ryhmän muodostuminen omalla ajallaan saattaisi kuitenkin kestää asumisaikoihin nähden turhan kauan. Tutkimukseni tarkoituksena olikin auttaa ohjauksen myötä ryhmän muodostumista toiminnallisen menetelmän avulla. Toiminnalliseksi menetelmäksi työlle valikoitui tunnekorttien käyttö ryhmäytyksen työvälineenä. Valinta tapahtui omasta mielenkiinnosta kyseistä menetelmää kohtaan. Opinnäytetyön tutkimuksessa selvitän nuorten kokemuksia ryhmäytymisen onnistumisesta sekä sitä, ovatko tunnekortit toimineet ryhmäytyksessä työvälineenä.

Ryhmäkertojen tavoitteena oli ryhmän muotoutumisen lisäksi tukea nuoria vuorovaikutuksessa ja luoda heille positiivisia onnistumisen kokemuksia. Ryhmäkertojen aikana nuoret käsittelivät omia tunteitaan ja mielipiteitään erilaisten ohjeistusten kautta. Toiminnan tarkoituksena oli auttaa nuorta käsittelemään omia ja muiden ajatuksia, sekä tuomaan mielipiteitään esille. Tavoitteena oli myös lisätä nuorten omia kykyjä muiden kanssa vuorovaikutuksessa toimimiseen.

Opinnäytetyö on tehty toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa selvitetään nuorten kokemuksia teemahaastattelujen ja havainnoinnin kautta. Nuorten kokemukset nousivat työn näkökulmaksi siitä syystä, että tulevien vuosien ryhmäytysten toivotaan olevan Aaken nuorille mieluisia ja antoisia kokemuksia. Teemahaastattelut toteutettiin ajatuksella, jossa nuoret olivat oman elämänsä asiantuntijoita ja näin ollen tutkimuksessa pyrittiin kuvaamaan nuorten kokemuksia mahdollisimman au-

tenttisesti -tarkoituksena tuoda nuorten mielipide selkeästi esille. Teemahaastattelujen kautta nuorille oli tarkoitus muodostua myös kuulluksi tuleminen tunne.

Tutkimuksen teoriaosuus käsittelee nuoruutta sosiaalisen kyvykkyyden kautta, kertoen mitä tunteet ja vuorovaikutus nuoren ihmisen elämässä merkitsevät. Teoriassa avaan myös ryhmän ja yhteisön käsitteitä, sekä sitä miten ryhmäytyminen tapahtuu. Tutkimuksessa toin esille sen luotettavuutta ja eettisyyttä, sekä huomioin, ettei tutkimus ole yleistettävissä kaikkiin nuoriin. Opinnäytetyössä on kerrottu tarkasti kuinka teemahaastattelut analysoitiin. Teemahaastattelujen tulokset ja tutkijan havainnot on avattu lukijalle ja näistä tehdyt johtopäätökset kirjattu erilliseen lukuunsa.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Suorittaessani Osallisuus ja syrjäytymisriskit nuoruusiässä -sektoria päätin, että kohdistan opinnäytetyöni jollain tapaa nuorten pariin. Opinnäytetyön aiheen muotoutuminen vei allekirjoittaneelta kauan aikaa. Aihe muotoutui pikkuhiljaa työskennellessäni Opintovalmennusyksikkö Aakessa. Omien kokemuksieni kautta Aaken ohjaajana huomasin, että tiiviin ryhmän muotoutuminen valmiiksi päätettyyn yhteisöön ei ole helppoa, tai välttämättä edes luontevaa Aaken nuorille. Pohdittuamme asiaa työyhteisössä päädyimme opinnäytetyöni alustavaan ideaan – nuorten ryhmäytymiseen.

Olin itse käyttänyt tunnekortteja nuorten kanssa yksilökeskusteluissa ja todennut ne omalla kokemuksellani toimiviksi kyseisessä työtavassa. Kortit tuntuvat mielekkäiltä ja keskusteluja avaavilta, joten aloin pohtia niiden käyttömahdollisuuksia ryhmäytymisen työvälineenä nuorten parissa. Tietoa etsiessä ryhmän kanssa toimimiseen tunnekorttien avulla löytyi käyttötapoja, mutta niiden toimiminen ryhmäytymisen onnistumisessa jäi usein hämärän peittoon. Siitä syystä päätin selvittää asiaa itse.

Lopulta päädyin tarkastelemaan aihetta nuorten näkökulmasta. Nuorten kokemukset tuntuivat mielestäni tärkeimmältä tarkastelutavalta, sillä ryhmäytymiseen käytetyn menetelmän on oltava mielekästä toimintaa, ettei mahdollisuus ryhmän tiivistymiseen kaadu nuorten turhautumiseen. Nuorten kannalta näin tilanteen sopivaksi osallistaa heitä, ja tuoda heidän äänensä kuuluviin. Opinnäytetyöni myötä nuorten yhteisöllisyyden Aakessa toivotaan kasvavan niin, että he saavat toisistaan sosiaalista tukea ja luotettavan verkoston. Mikäli tunnekorttien toimivuus ryhmäytymisessä olisi toivotulla tasolla, saisi Aaken työyhteisö tunnekorteista apua tuleviin ryhmäytyksiin.

2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää nuorten mielipiteitä ryhmästä; sen toimivuudesta, turvallisuudesta ja muokkaantumisesta. Minua kiinnosti ryhmäytymisen kannalta miten tunnekortit vaikuttavat ryhmäprosessin onnistumiseen ja miten tä-

män tuloksen pystyy heidän haastatteluillaan todentamaan. Ovatko tunnekortit oikeanlainen väline ryhmäytykseen; mitkä ovat niiden positiiviset ja negatiiviset puolet ja miten nuoret kokevat tunnekortit; ovatko ne apu vai kenties ahdistus.

Valitsin työlleni kaksi laajempaa tutkimuskysymystä, jotka pilkkoutuvat osiin nuorten kokemuksen ja omien havaintojeni kautta tulososiossa. Tutkimuksellani haen siis vastausta seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Miten ryhmäytyminen on onnistunut?
2. Miten tunnekortit toimivat ryhmän kanssa toimiessa?

Ongelmaksi työssäni muodostui kysymys siitä, ovatko tunnekortit ryhmäytymisen kannalta täysin turhat. Eli olisiko mahdollinen ryhmäytyminen tapahtunut myös ilman korttien käyttöä vain ryhmänä toimien, vai olisiko korteilla aidosti osansa ryhmäytymisessä. Tämän havainnointi ja aito arvioiminen saattaisi olla hankalaa, mikäli nuorten vastaukset haastatteluissa olisivat kovinkin epämääräiset tai suppeat. Ongelmaksi muodostuu myös korttien mahdollinen negatiivinen käyttötulos, jolloin oppinnytöni on hyvin negatiivis-sävytteinen.

2.2 Yhteistyötaho – Opintovalmennusyksikkö AAKE

Opintovalmennusyksikkö Aake on nuorten opinto- ja asumisvalmennusyksikkö, joka kuuluu Etelä-Pohjanmaan sosiaalipsykiatriseen yhdistykseen. Aake on kahdeksan (+1) paikkainen ja suunnattu Koulutuskeskus Sedussa opiskeleville toisen asteen tutkintoa suorittaville nuorille. Aake-asuminen on kuntarahoitteista. Aaken toimitilat sijaitsevat Seinäjoella Koulutuskeskus Sedun yleisen opiskelija-asuntolan yhteydessä. Työntekijöinä työskentelevät kolme Aaken tuetun asumisen ohjaajaa, joista yksi toimii vastaavana ohjaajana. (Opintovalmennusyksikkö Aake 2014, 4.)

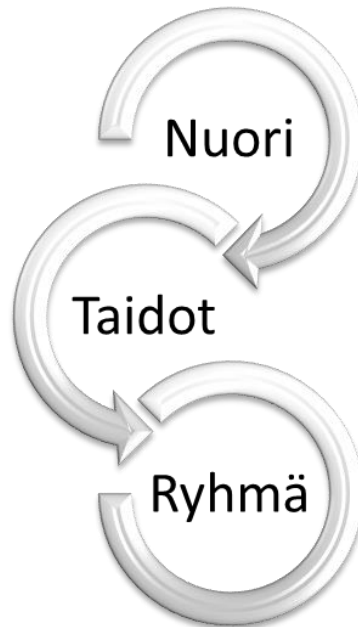
Aake-valmennukseen kuuluu ympärivuorokautinen tuki ja ohjaus kouluvuorokausina. Tärkeimpiä tuettavina asioina ovat koulunkäynnin eteneminen ja itsenäisten elämäntaitojen karttuminen, että nuorella on mahdollisuus selvitä myöhemmin itsenäisesti. Aakessa tuetaan nuorta vuorokausirytmien opettelemisessa, terveellisen vapaa-ajan viettämisessä, arkitaitojen ja sosiaalisten taitojen harjaantumisessa

sekä omasta itsestä huolehtimisessa. Aakessa asumisjakson pituus vaihtelee yksilöllisesti, ollen yleensä maksimissaan kolme vuotta, eli kokonaisen ammatillisen tutkinnon suoritusajan. Aaken tuki ja ohjaus on ratkaisukeskeistä asumis- ja opintovalmentajatyötä. Työssä tärkeänä pohjana on nuoren ohjaaminen vastuulliseksi omasta toiminnastaan olemalla yksilönä osa Aaken yhteisöä. (Opintovalmennusyksikkö Aake 2014, 4, 13.)

2.3 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys (Kuvio 1.) on ulkomuodoltaan yksinkertainen. Pelkistetty ulkomuoto on tarkoitettu kuvaamaan mahdollisimman selkeästi työn teoriaosuuden etenemistä. Teoriaosuudessa avaan nuoruuden käsitettä sosiaalisen kyvykkyyden kautta. Sosiaalinen kyvykkyys on sosiaalisten taitojen syvempää osaamista, jossa korostetaan toisten ymmärtämistä ja taitoa olla sosiaalisissa tilanteissa luonnollisesti (Isokorpi 2004, 29). Sosiaalisen kyvykkyyden alaotikoissa on käsitteet elämänhallinta, tunteet ja tunneäly sekä nuorilta vaadittavat taidot ja niiden kehittymisen. Viimeisessä teoriakappaleessa kerron, mitä ovat käsitteet yhteisö ja yhteisöllisyys. Mitä on sosiaalinen pääoma ja miksi ryhmät ja niihin kuuluminen on tärkeää nuorelle. Lopuksi kerron ryhmän muodostumisesta, eli siitä miten ryhmäytyminen käytännössä tapahtuu.

Kyseiset käsitteet opinnäytetyössä avataan lukijan ymmärryksen lisäämiseksi. Opinnäytetyöni kannalta on tärkeää, että teoriaosuuden avulla pystyy ymmärtämään sosiaalisen kyvykkyyden käsitteen ja sen mitä sosiaalinen kyvykkyys pitää sisällään. Opinnäytetyön tulososuuden kannalta on myös tärkeää, että lukija tietää miten ryhmä muodostuu ja mikä on ryhmien merkitys nuorille. Yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteet ovat opinnäytetyön kannalta tärkeitä, koska Aaken on tarkoitus olla nuorille isommassa mittakaavassa myös yhteisö.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Tanja Hangasluoman (2009) kasvatustieteen pro gradu - tutkielma tuetun asumisen merkitys nuoren elämänhallinnan kehittymiselle – Opintovalmennusyksikkö Aaken nuorten käsityksiä saamastaan tuesta oli mielenkiintoinen omaa opinnäytetyötäni ajatellen. Tutkielmassa tutkittiin nuorten käsitystä tuetusta asumisesta sekä sen merkitystä elämänhallinnan kehitykseen. Tutkielmassa selvisi, että jokainen haastatteluihin osallistunut nuori oli kokenut asumisen myötä heidän vuorovaikutustaitojensa kehittyneen. Rohkeus, tunteiden ilmaisu ja mielipiteiden kertominen tuntui myös itsensä hiljaiseksi kokeneille nuorille helpommalta kuin ennen. Nuoret olivat myös kertoneet, että mitä paremmin he muita Aakelaisia tunsivat, sekä pysyivät, ja saivat olla sellaisia kuin ovat, sitä enemmän heidän itseluottamuksensa nousi. Tätä kautta he olivat kokeneet saaneensa uskoa kykyihinsä ja varmuutta elämänhallintaansa. Tutkielma antoi hyviä lähtökohtia oman opinnäytetyöni tärkeydelle. Aaken yhteisön tulisi olla tiivis ja nuorten tulisi saada apua sosiaalisten suhteiden muodostamiseen, että elämänhallinnan ja omien sosiaalisten taitojen on mahdollisuus parantua.

Opinnäytetyöni aihetta miettiessäni tutustuin Matleena Muotkavaaran (2014) Opinnäytetyöhön, jossa on tutkittu voimauttavia kuvakortteja nuorisotyön mene-

telmänä. Muotkavaara teki työhönsä tuotoksena nuorisotyön käyttöön yli 12-vuotiaille suunnatun kuvakorttisarjan, jota kutsutaan Voimapakaksi. Opinnäytetyöhön tehtiin yleinen kysely kuvakorttien toimimisesta nuorten kanssa työskennellessä, joka lähetettiin kortteja testanneille Rovaniemen seurakunnan nuorisotyöntekijöille, että saataisiin tietoon erilaisia käyttökokemuksia. Korttien käytettävyyttä arvioitiin numerollisesti ja lopussa sanallisesti antaen kommentit siitä, mikä on hyvää ja mikä huonoa. Käyttökokemukset olivat pääsääntöisesti hyviä, asteikolla 1-5 kortit saivat arvosanan 4,3. Kyselyyn vastanneet olivat pitäneet korttien käyttöä rentouttavana ja voimauttavana menetelmänä. Voimapakasta pyydettiin kommentteja myös nuorilta. Nuorilta haettiin paljon yksityiskohtaisia vastauksia nimenomaan korteista, ei niinkään ryhmäytymisestä. Itselleni hyödyllinen ja mielenkiintoinen kysymys oli kuitenkin se, sopivatko kortit nuorten mielestä kohderyhmälleen, johon jokainen nuori vastasi että sopii. Tarkennukseksi sanottiin, että monipuolisten kuvien avulla oli helpompi kuvata tunteita. Virpi Harju (2010) tutki opinnäytetyössään asiakastyössä toimivaa korttisarjaa työntekijöiden kokemuksien kautta. Tutkimuksessa nuorisotyön osa-alue oli hyvin toimiva. Negatiivinen käyttötulos muodostui korttien yksitoikkoisuudesta – jättäen näin kiinnostuksen ja innostuksen vähäiseksi ryhmän sisällä. Positiivisesti ryhmässä kortit synnyttivät avointa keskustelua ja avasivat ryhmän tunnetasoja. Sanna Hakala ja Veera Viita (2014) kokosivat opinnäytetyössään narratiivisten ja luovien toimintojen ryhmäkokonaisuuden itsenäistyville nuorille aikuisille. Yhtenä kokonaisuutena ryhmäläiset käyttivät toiminnassa kuvia, joiden avulla oli tarkoitus käsitellä narratiivisesti menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Tutkimuksessa kuvatun kokonaisuuden mukaan teemojen käsitteleminen kuvien avulla tuntui helpolta ja mieluiselta. Valmiiden kuvien käyttäminen osoittautui kaikkein antoisimmaksi nuorten keskuudessa, sillä niiden avulla oli helpompaa kertoa itsestään ryhmälle mielekkäästi. Omassa opinnäytetyössäni pyrin syventämään opinnäytetöiden tuloksia nuorten kokemuksien kannalta, että olisi enemmän tietoa tunnekorttien ja ryhmäytyksen toimimisesta.

Mikko Åman (2014) tutkii opinnäytetyössään ryhmäprosessin kulkua starttipajaryhmän nuorten taidetyöpajalla. Hän havainnoi ja teki puolistrukturoituja haastatteluja laadullisessa tutkimuksessaan. Opinnäytetyössä tutkitaan ryhmäprosessia samoilla ryhmän muotoutumisvaiheilla, mitkä esittelen opinnäytetyöni luvussa 4.4 ryhmäytyminen. Tärkeimpinä tutkimuksessa esille nousseina asioina hän esittelee

nuorille muodostuneet roolit, suhdejärjestelmät, yksilöllisyyden ja ryhmän muodostumisen vaiheet sekä ryhmäprosessin onnistumisen. Åmanin tutkimuksessa roolit muodostuivat hänen oman arvionsa mukaan. Hän keskittyi rooleihin, jotka vaikuttivat ryhmädynamiikkaan ja jätti nk. pienemmät roolit huomiotta. Åman huomioi negatiivisten tapojen tarttuvan helposti nuorten ryhmän keskuudessa. Ryhmän muotoutumisvaihe sujui teorian mukaisesti - toki kuohunta ja sopeutumisvaihe sekoituivat toisiinsa. Ryhmän sisällä tapahtui prosessin aikana joitakin konflikteja. Konflikteista Åman ei kerro tarkasti, mutta on huomioi, että niistä selvittiin ohjaajan oikeanlaisen toiminnan johdosta positiiviseen lopputulokseen. Tutkimuksessaan Åman ei päässyt loppuun asti, vaan kertoi toimivan ryhmän muodostumisen jäävän arvoitukseksi, sillä toimintaa jatkoi toinen ohjaaja. Opinnäytetyötä lukiessa sain pohjaa ryhmäytymisen kulusta ja vinkkejä omille ryhmäkerroilleni. Tiedän nyt senkin olevan tärkeää, että pystyn arvioimaan ryhmäprosessin kokonaisuudessaan itse ja uskon joustavan aikatauluni tuovan ryhmäprosessille lisää mahdollisuuksia ja tuovan näin tuloksilleni kattavat mahdollisuudet todenmukaiseen tulokseen.

Virhiä (2010) selvitti tutkimuksessaan kokemuksia toiminnallisten työtapojen käytöstä. Tutkimuksessa selvisi, että toiminnallisten työtapojen käyttäminen työssä vaatii sosionomilta (AMK) paljon käytännön kokemusta. Tutkimuksesta selvisi myös, että työntekijöiden jaksaminen on varmempaa ja asiakastyö tehokasta toiminnallisilla työtavoilla. Tutkimuksen mukaan sosionomien (AMK) koulutukseen toivottiin lisää oppia ja tietoa erilaisista toiminnallisista menetelmistä. Pidänkin omaa toiminnallista opinnäytetyötäni itselleni myös haasteena uuden menetelmän käytön opettelemisen myötä.

3 NUORUUS SOSIAALISENA KYVYKKYYTENÄ

Nuorille tulisi luoda onnistumisen hetkiä. Sellaisia hetkiä, jotka jäävät mieleen positiivisina ja hyväksytyinä. Heille tulisi antaa tilaa ja aikaa opetella ja uskaltaa. Tärkeää tässä kaikessa on omat ne sosiaaliset taidot osat, joilla onnistuminen on mahdollista. Aaken nuoret tarvitsevat jokainen ohjausta joillain elämän osa-alueilla. Useille nuorista sosiaalisuus ja vuorovaikutustaidot tai tunteiden näyttäminen, ei välttämättä ole helppoa tai luontevaa. Nuoret tarvitsevat tukea selvitäkseen sosiaalisista tilanteista ja muodostaakseen niistä normaaleja, jokapäiväisiä hetkiä itselleen. Nuoruudessa sosiaaliset suhteet ovatkin erityisen tärkeitä. Nuori kaipaa yhteenkuuluvuutta, ja haluaa tulla hyväksytyksi muiden silmissä (Keltikangas-Järvinen 2010, 191).

Sosiaalinen kyvykkyys käsitteenä on lähellä sosiaalisia taitoja, eroten sillä, että se on syvempää osaamista tunnetasolla ja siinä korostetaan myös toisten ymmärtämistä ja elämänhallinnan taitoja. Sosiaalinen kyvykkyys ei ole synnynnäistä, vaan se harjaantuu elämän aikana vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Sosiaalisesti kyvykkäällä ihmisellä on hyvä tunnetason itsetuntemus ja hän pystyy toimimaan tilanteiden vaatimalla tavalla tehokkaasti ja hyväksyttävästi. (Isokorpi 2004, 29; Keltikangas-Järvinen 2010, 195.)

Nuoruus on elämänosana erityisen merkittävä jakso. Nuorena ihmisen minäkuva muokkautuu kaiken aikaa ja hänen tunteensa joutuvat koetukselle. Nuoren omilla valinnoilla on suuri merkitys hänen tulevaa elämää ajatellessa. (Hiipakka 2011, 7-8.) Nuori muokkaa itseään oman kasvuprosessinsa kautta. Persoonallisuus muotoutuu jokaisen valinnan mukaan muovaten mukanaan myös nuoren elämään uusia ajattelumalleja ja omia totuuksia asioista. Nuoruuden ajanjaksolle on hankala luoda tarkkaa ikämääritelmää, juurikin siitä syystä, että kasvuprosessi on jokaiselle nuorelle hyvin yksilöllistä aikaa. Toinen aikuistuu nopeasti ja tietää oman polkunsä mitä pitkin haluaa kulkea, kun taas toiselta vie paljon aikaa oppia tuntemaan itsensä ja sen mitä aikuisuus tuo tullessaan. Mahdollisesti siihen tarvitsee apua myös toiselta ihmiseltä. Nuoruuden kasvuprosessille ja iän määrittelylle on luotu monenlaisia määritelmiä vuosien aikana. (Aalto 2010) Yksi näistä tavoista, jota myös itse käytän tutkimuksessani, on määritellä nuoruus kolmeen ryhmään. Nämä ryhmät

ovat varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus. Yhdessä nämä kolme vaihetta ovat ikävuodet 11–25. Tutkimuksen kohderyhmän nuoret kuuluvat aiemmin mainitun määrittelyn mukaan keskinuoruuteen (15–18 vuotta), jolloin nuori muodostaa omaa pysyvämpää identiteettiään. Nuori pyrkii kehittämään elämänhallintaansa omin voimin ja muiden avustuksella, sekä etsii mahdollisia valmiuksiaan itsenäistymiseen ja uusien asioiden opetteluun. (Aaltonen ym. 2003, 18.)

Nuoruudessa erilaisten korjaavien kokemusten ja kehityshaasteiden kannalta on erityisen tärkeää, että ympäristö on turvallinen ja lämminhenkinen. Nuoruudessa ihmissuhteiden tulee olla myönteisiä kokemuksia tuottavia. Myönteiset kokemukset vaikuttavat lisäämällä itsetuntoa ja tuottamalla nuorelle myönteisiä onnistumisen kokemuksia. (Aaltonen ym. 2003, 15–18; Ellonen 2008, 18–19.) Tutkimukseni olisi tarkoituksena auttaa nuorta sosiaalistumaan. Yhteisöön kuulumisen kautta olisi helpompaa oppia itsenäiseksi, vastuulliseksi yksilöksi yhteiskuntaan. Niin, että oma elämä tuntuu edelleen mielekkäältä ja elämisen arvoiselta.

Nuoruudessa tärkeintä on riittävän tuen saanti kehityshaasteiden myllerryksessä, sillä tällöin nuorella on mahdollisuus kehittää itseään voimavarojen ja omien edellytystensä mukaisesti. Kehityshaasteilla tarkoitetaan nuoren jokapäiväisiä epävarmuuden tunteen kokemuksia. Nuorelle pienikin asia voi olla haaste. Nuoren tulisi osata ajatella tapahtumat, tunteensa ja omat asiansa mielestään monen ihmisen näkökulmasta ja vielä sen lisäksi ajatella mihin erilaiset valinnat elämässä häntä johtavat. (Myllykoski, Melamies & Kangas 2004, 77.) Sosiaalinen kyvykkyys kehittyy nuorella jokaisessa sosiaalisessa tilanteessa. Jokaisen ihmisen myötä hänellä on uudenlaisia kokemuksia tilanteista ja erilaisia ajatuksia mukanaan. Onkin muistettava ettei sosiaalinen kyvykkyys ole synnynnäistä, vaan muodostuu taidoista, joita tulee opetella. (Keltikangas-Järvinen 2010, 191.)

3.1 Elämänhallinta

Aaltosen ym. (2003, 186–187) mukaan elämänhallinta on valintojen mahdollisuutta. Elämänhallinta pitää sisällään yksilön omaa kokemusta siitä, kuinka merkityksellinen hänen elämänsä on. Yksilön tulisi nähdä millaiset voimavarat hänellä on muokata elämäänsä ja myös osata sitä muokata. Pajun ja Vehviläisen (2001, 69–

70) mukaan elämänhallinta nähdään yksilön valmiuksina pyörittää omaa arkeaan. Tässä ajattelutavassa ihmisen tulee itse löytää itsestään elämänsä asiantuntija. Heidän mielestään elämänhallinta ei vaadi ihmiseltä yli-inhimillisiä taitoja, vaan on toteutettavissa hyvinkin yksinkertaisilla asioilla, kuten ruokakaupassa käynnin hallitsemisella tai hygieniasta huolehtimisella ja ystävyssuhteiden ylläpidolla. Jokaisella yksilöllä on siis itsellään valmiudet hallita omaa elämäänsä. Riihelä ja Ventelä (2002, 22) ajattelevat, että nuorten saattaa olla hankala rakentaa omaa elämäänsä itsenäisesti. Nuorella voi siis olla taitoja oman elämänsä hallintaan, mutta heiltä puuttuu uskallus tehdä päätöksiä ja ratkaisuja itsenäisesti. Näin ollen nuoret tarvitsisivat elämänhallintaansa ohjausta aikuisilta. Vilppolan (2007, 51–52) mukaan nuorelle tulee tarjota mahdollisimman paljon mahdollisuuksia inhimillisiin tarpeisiin - kuten turvallisuuteen, sosiaalisuuteen, sekä yhteenkuuluvuuteen. Näiden asioiden siivittämänä nuorella on paremmat mahdollisuudet luoda itselleen tunne siitä, että oma elämä on hallinnassa ja ehkä jollain tapaa jopa kosketeltavissa, kun ympärillä on turva ja ihmisiä.

Aaltosen ym. (2003, 185–186) mukaan elämänhallintaa voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen osioon. Ulkoisessa osiossa käsitellään sitä, kuinka paljon nuori kokee itse vaikuttavansa elämäänsä ulkoisista asioista huolimatta, itselleen tavoitteita ja päämääriä asettaen. Sisäisessä osiossa käsitellään nuoren omia kykyjä sopeutua ympäristöönsä. Nuoren tulisi itse sopeutua myös ympäristön tuomiin tilanteisiin, haasteisiin. Nuoren ympäristössä ja sosiaalisissa tilanteissa olemista auttaa se, jos nuorella on hyvä itsetunto. Sisäinen osio pitää sisällään myös nuoren sosiaaliset suhteet. Nuoren tulisi itse hallita sosiaalisia suhteita omilla jo opituilla taidoilla ja oppia tilanteiden mukaan uusia taitoja. Nuoren tulisi asennoitua omaan elämänhallintaansa luottavaisesti. (Aaltonen ym. 2003, 185–186.)

Aakessa ohjaajilla on mahdollisuus luoda nuorille taitoja oman elämänsä hallintaan. Elämänhallinta käsitteenä on laaja kokonaisuus ja se usein käsittääkin sisälleen koko elämän kirjon. Omassa tutkimuksessani rajaan elämänhallinnan taidon sosiaalisuuden osioon. Uskon, että hyväksyvä ja kannustava ilmapiiri auttaa nuorta vuorovaikutussuhteissa ja tätä kautta hallitsemaan elämäänsä siltä osin.

3.2 Sosiaaliset taidot ja syrjäytymisriski

Sosiaaliset taidot ovat ihmiselle erityisen tärkeitä. Sosiaaliset taidot pitävät sisälleen ihmisen kyvyn eläytyä toisten asemaan ja ymmärtämään heidän tunteitaan, sekä kokemaan myötätuntoa muita kohtaan ja noudattamaan sekä omaksumaan sovittuja sääntöjä. Sosiaaliset taidot ovat yksilön kykyjä toimia vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja niiden avulla luodaan jokainen vuorovaikutustilanne elämässä - niin pikainen avunanto kuin vahva ystävyys-suhte. Sosiaalisiin taitoihin tarvitaan läpi elämän jatkuvaa oppia. Tällainen oppiminen ja opin saaminen muodostuu erityisesti nuorten kohdalla tärkeäksi, jotta syrjäytymisen riski yksilön kohdalla olisi tiputettu mahdollisimman pieneen. (Kauppila 2005, 125; Salmivalli 2005, 86; Keltikangas-Järvinen 2010, 191.)

Nuoren sosiaalinen kehitys on nähtävissä käytöksenä, jota ohjailevat erilaiset sosiaaliset normit, roolit ja kulttuuri. Sosiaaliset normit ovat odotuksia käytöksestä, ajattelusta ja tunteista, joiden mukaan yksilön tulisi toimia ryhmässä tai vastaavasti ryhmän tulisi toimia yksilön kanssa. Rooleilla tarkoitetaan ihmisten erilaisia tyynejä olla toistensa kanssa. Ryhmässä ihminen saattaa valita erilaisen roolin, kuin kahdestaan ollessa. Yksin ollessa yksilö saattaa olla taas aivan erilainen. Tällaisia rooleja elämässä ovat mm. johtaja, vetäytyvä ja hauskuuttaja. Kulttuuri aiheuttaa itsessään nuorelle suuria odotuksia ja paineita siitä millainen tämän tulisi olla. Jokaisessa eri kulttuurissa, sekä kulttuurien sisällä olevissa kulttuureissa on omat määreensä ja tarkoin valikoidut sääntönsä. Mikäli tällaiset taidot ovat nuorella hallussa, on hänen helppoa ja luontevaa toimia muiden ihmisten kanssa mukavuusalueellaan ja tarkoituksellisesti. (Aaltonen ym. 2003, 75. Himberg & Jauhiainen 1998, 81.) Yksinkertaistettuna nuori siis ottaa paljon vaikutteita ympäristöstään kaikissa tilanteissa ja muokkaa omaa identiteettiään tilanteiden kulun ja muiden ihmisten kautta. Nuori hakee hyväksyntää itselleen ja muille erilaisten kokeilujensa avulla nähden samalla mikä on hyvää ja sallittua. (Hiipakka 2011, 5.)

Nuoren maailmassa erilaisiin sosiaalisiin taitoihin vaikuttaa usein hänen ennakkokäsityksensä ihmisistä. Mieleen jäävimmit ennakkokäsitykset ovat usein niitä, jotka ovat liikauttaneet nuoren tunnemaailmaa eniten. Usein nämä kokemukset ovat negatiivisia. Nämä negatiiviset kokemukset tulisi purkaa uusilla sosiaalisilla mahdollisuuksilla. (Himberg & Jauhiainen 1998, 87.) Salmivalli (2005,194) on myös

huomioinut, että sosiaalisten taitojen kehittymiselle on annettava mahdollisuuksia niin uusissa kuin vanhoissa ympäristöissä. Erityisesti nuorten kohdalla on jokaisen huomioitava, että puutteet sosiaalisissa taidoissa saattaa johtua myös vähäisistä mahdollisuuksista vuorovaikutustilanteisiin. Laurilan (2008, 99–102) mukaan tuen avulla nuoren on mahdollista muodostaa vahva ja luonteva käsitys itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Tällainen pohja on itsessään tarpeellinen toisen ihmisen vastaanottamiselle.

Syrjäytymisestä puhutaan usein prosessina, jossa yksilön kohdalla on jouduttu tilanteeseen, josta ei omin avuin pääse etenemään. Syrjäytymisen käsitettä avaa mielestäni hyvin Pajun ja Vehviläisen (2001, 68-70) määritelmä syrjäytymisestä, jossa syrjäytymisen mahdollisuudet löytyvät kaikesta siitä, mikä elämänhallinnan osa-alueella ei ole hyvin. Eli kuvaannollisesti käännetään elämänhallinta ympäri, negatiiviset asiat positiivisten sijaan esille ja positiiviset asiat haudataan pohjalle - tällä tavalla nähdään riskit nuoren syrjäytymiselle. Suomen Nuorisoyhteistyö-Allianssi Ry (2010) kuvaa erityisesti nuoren sosiaalista syrjäytymistä, joka koetaan yksinäisyytenä ja kuulumattomuutena. Yksinäisyydellä ja kuulumattomuuden tunteella saattaa olla nuoren elämässä pitkällä aikavälillä monimuotoisia ja pahenevia seurauksia – joista esimerkkeinä väkivaltaisuus, päihteiden pariin ajautumista tai näiden summa. Lämsän (2009, 1) mukaan nuorella on suurempi riski syrjäytyä kun hänen elämässään on tapahtunut negatiivisia muutoksia. Nuori kokee elämänsä olevan niin koetuksella, ettei näe itse hallitsevansa omaa elämäänsä. Nuori voi kokea olevansa vieraantunut yhteisöstä, yhteiskunnasta tai jopa itsestään. Lämsän (2009, 2) mukaan sosiaalinen syrjäytyminen on siis kuulumattomuuden tunne. Kuulumattomuudessa nuori tuntee olevansa negatiivisessa mielessä erilainen kuin muut. Negatiivisuuden valossaan hän ei uskalla toimia muiden, etenkin omien ikätovereidensa kanssa luontevasti vuorovaikutuksessa ollen oma itsensä. Nuori-son kohdalla syrjäytyminen on kuitenkin useammin uhka, joka pystytään ennalta-ehkäisemään. Yleisesti ei siis puhuta jo tapahtuneesta, korjaamattomassa olevasta tilanteesta vaan syrjäytymisen riskistä. (Lämsä 2009, 1-2.)

3.3 Vuorovaikutustaidot

Kauppilan (2005,19–24) mukaan vuorovaikutustaidot määritellään ihmisten väliseksi sosiaalisiksi tilanteiksi. Vuorovaikutustaidoissa keskeisimmillä paikoilla ovat kommunikointi ja empatia, sekä muut sellaiset kyvyt, joiden avulla pystytään ottamaan toiset ihmiset vastaan. Näihin taitoihin sisältyy myös taito toimia ihmisten kanssa, myös sellaisissa ympäristöissä, jotka eivät ole itselle mieluiset. Vuorovaikutus on Kauppilan mielestä parhaimmillaan silloin, kun sillä on selkeä tavoite. Tavoitteen tulisi olla sellainen joka auttaa ihmistä kehittymään tulevia vuorovaikutustilanteita varten. (Kauppila 2005, 70.)

Himberg ja Jauhiainen (1998, 81) määrittelevät vuorovaikutustaidot tulkintaprosesseiksi, jossa on tarkoitus viestittää muille omia tunteita ja sanoja omasta näkökulmasta. Sen lisäksi, että saa omat viestinsä läpi, tulisi osata tai ainakin pyrkiä vastaanottamaan muiden viestit merkityksellisinä. Aho ja Laine (2004,157) määrittelevät minäkuvan ja muihin ihmisiin liitettävät aiemmat kokemukset ja tavoitteet vuorovaikutusta säätelevänä tekijänä. Kokemukset vuorovaikutustilanteista voivat olla niin negatiivisia kuin positiivisia yksilölle ja niistä jokaisella on oma vaikutuksensa tulevaan elämään.

Vuorovaikutustaidoilla ihminen vaikuttaa muihin välittämällä viestiä, tai pyrkimällä syvempään kommunikaatioon keskusteluilla. Viestintää siis voidaan jakaa sanattomaan tai sanalliseen. Sanattomilla viesteillä ei välttämättä ole tiettyä sanallista tarkoitusta, vaan ainoastaan tunne. Sanaton viesti on kuitenkin ihmisten vuorovaikutuksessa yhtä suuressa osassa kuin sanallinen viesti. Hankalinta sanattomissa viesteissä on se, että ne voidaan helposti, pahimmassa tapauksessa, myös tulkita väärin tai ne voivat jäädä kokonaan näkymättömäksi. Tällaisissa tilanteissa sanaton viesti on saatettu joko esittää huonosti, toinen osapuoli ei ole vastaanottava tai hän ei välttämättä osaa tulkita sanatonta viestintää ollenkaan. Sanatonta viestintää käytetään puheen tukena erilaisin elein ja ilmein. Sanattoman viestinnän tulkinta koetaankin huomattavasti vaikeammaksi, koska viestit eivät ole niin luotettavia paljastamaan toisen ihmisen tunnetilaa tulkinnallisuutensa vuoksi. Sanatonta viestintää ovat kaikki eleet, ilmeet, liikkeet ja kosketukset. Sanallisessa viestinnässä keskitytään toisen puheen kuulemiseen, haluan ymmärtää toisen asiaa ja kiinnitetään huomiota puheen erilaisiin tyyleihin. Näihin puheentyyleihin saattaa myös

tarvita oppia, ettei toinen tule väärin ymmärretyksi tai jää vaille ymmärrystä. (Himberg & Jauhiainen 1998, 82–83.) Aaltonen ym. (2003, 421) onkin kirjoittanut kuuntelun objektiivisuuden tärkeydestä. Tämä tarkoittaa sitä, että pyritään keskittymään tarkasti kuunneltavaan. Tarkoitus on antaa sijaa toisen kokemukselle kuulluksi tulemisesta ja ymmärryksestä, sekä jättää taka-alalle omat tarpeet ja kertomukset.

Kauppila (2005, 71) on nähnyt ensisijaisen tärkeäksi ihmisten välisen avoimen keskustelun. Tärkeintä on luottamus ja rehellinen kommunikointi. Salmivallin (2005, 194) mukaan on tärkeää muistaa luoda mahdollisuuksia erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Näin voidaan taata, että oppiminen tapahtuu ja tilanteet muuttuvat luonnollisiksi. Puolimatka (2004, 73) mukaan nuorella on aina luontaisesti halua olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Erityisesti vertaissuhteet ja ystävät luovat nuoren elämän kokemuksen mielekkäämmäksi. Näin nuori pystyy myös välttämään yksinäisyyden tunteen, samaan tukea ja parhaimmillaan välttämään syrjäytyneisyyttä. (Puolimatka 2004, 73.)

3.4 Tunteet ja tunneäly

Jalovaara (2005, 38) korostaa tunteita ihmisten keskeisen vuorovaikutuksen perustana. Ilman tunteita toinen ihminen ei pysty samaistumaan toiseen. Ilman tunteita ei pystytä tunnistamaan toisten ihmisten tunteita. Saarinen (2001, 67–68) näkee tunteet hyvin samalla tavalla kuin Jalovaara. Hänen mukaansa tunteet ovat ihmisen voimavara, joita jokaisen tulisi tiedostaa ja käsitellä mahdollisimman laajalaisesti sekä hyväksyä osaksi elämäänsä.

Saarisen (2001, 67–68) mukaan nuorille tunteiden käsittely on tärkeää. Jokaista nuorta tulisi ohjata tunteidensa käsittelyssä ja antaa niille mahdollisuuksia. Omien tunteidensa käsittelyyn nuorta tulisi ohjata niin, että juuri hänen tunteidensa kokeminen on sallittua. Tunne nuorella saa olla millainen tahansa, kunhan itse ymmärtää tunteen ja saa sille toisten hyväksynnän sekä mahdollisesti tilanteen sitä vaatiessa turvallisen ja luotettavan avun. (Saarinen, M. 2001, 67–68.) Yhteisössä eletäessä on erityisen tärkeää, mahdollistaa nuorten tunteet. Tunteiden mahdollistamisen kautta nuori pääsee osaksi sosiaalista yhteisöä. Hän kokee omat tunteensa

ja tätä kautta itsensä kokonaan huomatuksi ja huomioituksi. (Puolimatka 2004, 43.)

Tunneäly kattaa sisälleen laaja-alaisen määrän ihmisen taitoja olla muiden kanssa ja emotionaaliset sekä sosiaaliset kyvyt nivotaan yhteen. Aaltosen ym. (2003, 62) mukaan tunneäly määritellään kykynä harjoittaa omia henkilökohtaisia taitoja vuorovaikutuksen tueksi. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi ihmisen itsehillintä tai taito motivoitua sellaisessa tilanteessa, joka ei itsessään innosta. Elämässä kaikki saattaa helpommin muuttua nuoren mielestä tyhjäksi ja tarpeettomaksi, mikäli sen tunnearvo puuttuu. Tästä syystä nuori tarvitseekin harjoitusta tunteidensa hallintaan. Hallintaa voi tässäkin tapauksessa harjoitella mahdollistamalla nuorelle vuorovaikutustilanteita ja luomalla keskusteluita tunteista vuorovaikutustilanteisiin. Tunneälyn avulla osataan asettua muiden asemaan ja pystytään samaistumaan tunteisiin, sekä yhdistelemään erilaisia tunteita ja tietoutta yhteen tai säätelemään ja hallitsemaan omia tuntemuksiaan. (Aaltonen ym. 2003, 62.) Tunteiden merkitys työssäni nousee tärkeäksi käyttämäni toiminnallisen menetelmän kautta. Ryhmätuokioiden aikana korttien avulla nuoret käsittelevät omia ja toistensa tunteita, sekä pyrkivät ymmärtämään niitä.

4 YHTEISÖLLISYYS JA RYHMÄ

Tutkimukselleni luo tärkeää pohjaa Opintovalmennusyksikkö Aaken yhteisö. Saastamoinen (2009, 42) kertoo yhteisön määrittelevän itse ketkä kuuluvat yhteisöön, tai ketkä siitä rajautuvat. Aakessa yhteisö on kuitenkin sen asukkaat ja ohjaajat alueellisen rajautumisen vuoksi. Yhteisö Aakessa saattaa siis muokkautua asukkaiden, ja ohjaajien vaihtuessa. Aakessa ryhmätoiminta pidetään hyvin tärkeänä. Tarkoituksenomaista olisi saada nuoret toimimaan tiiviinä ryhmänä, että pystyttäisiin mahdollisuuksien mukaan kohentamaan heidän itseluottamustaan ja kykyään toimia muiden ihmisten seurassa luontevasti ilman turhaa jännitystä ja pelkoa. Seuraavissa kappaleissa pyrin selkeyttämään yhteisöllisyyttä ja ryhmän muodostumisen käsitettä.

4.1 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisen pääoman käsitettä on tulkittu ja määritelty vuosien aikana monella eri tavalla. Kappaleessa avaan sosiaalisen pääoman määritteitä tutkimukseni kannalta tärkeistä puolista. Colemanin (1988, 98) mukaan sosiaalinen pääoma on ihmisten muodostama vuorovaikutuksellinen suhde, jolla pyritään sellaisiin päämääriin, joiden tavoittelu yksilölle olisi mahdotonta ilman kunnollisia sosiaalisia verkostoja. Sosiaalisen verkoston tulisi siis olla yksilöä hyödyttävä suhde, jossa on resursseja toimia laaja-alaisesti. Yhteisöjen tulisi olla tiiviitä ja omilla normeilla varustettuja. Luottamus on tärkeä osa yhteisöä ja tästä syystä rikotuista normeista ja säännöistä tulisikin koitua seuraamuksia rikkojalle. Putnamin (2000, 19–21) mukaan sosiaalinen pääoma on yhteisön ja yksilön välinen hyödyke. Tällä tarkoitetaan sitä vuorovaikutussuhteen kautta syntynyttä luottamusta, jonka myötä yksilö on valmis antamaan yhteisölleen enemmän. Yksilö pystyy olemaan empaattisempi ja huomaavaisempi yhteisöä kohtaan ja näin saamaan aikaan enemmän tulosta yhteisölle. Yhteisön tuloksen kautta yksilö itsessään pystyy olemaan hyödyke myös yhteiskunnallisesti.

Sosiaalinen pääoma on siis nähtävissä vuorovaikutusta helpottavana tekijänä. Tarkoittaen sitä, että vuorovaikutussuhteet yksilöiden ja yhteisöjen välillä synnyttävät

vät ihmiselle sosiaalista pääomaa. Kun ihmiset toimivat vuorovaikutuksesta vasta-
vuoroisesti toistensa kanssa siitä syntyy luotettavuutta ja luottamussuhteiden kaut-
ta yhteisöjen toiminta muokkautuu helpommaksi ja luontevammaksi. Sosiaalisen
pääoman tulisi siis parantaa yksilöiden ja yhteisöjen tavoitteiden saavuttamista ja
näin ollen hyvinvointi lisääntyy. (Ruuskanen 2002, 7; Chambers 2006, 94.) Useat
yksilöt tarvitsevat tukea sosiaalisen pääomansa muodostamiseen. Heidän kyvyk-
kyttään toimia ihmisten kanssa tulisi lisätä, että toiminta olisi kannustavaa ja tätä
kautta hedelmällistä. Sosiaalinen pääoma on parhaimmillaan, kun se auttaa ihmis-
tä hänen elämänhallinnassaan. Elämänhallintaa sosiaalinen pääoma lisää, kun se
tuottaa ihmiselle kuulumisen tunteita ja luo turvaa hänelle

Sosiaalisen pääoman muodostumiseen vaaditaan yhteisöiltä Me-henkeä. Me-
henki on yhteenkuuluvuuden tunne, jossa jokainen yksilö pystyy osallistumaan
yhteisön toimintaan omien kykyjensä mukaan tavoitellen yhteistä päämäärää ja
saavuttaen uusia kokemuksia. Pyrkimyksenä synnyttää oikeanlaisia tunteita yhteis-
söön, että luottamussuhde pääsee syntymään. (Hyypä 2002, 27, 51 & 177-179.)

4.2 Yhteisön ja yhteisöllisyyden määritelmä

Aaken tuki ja ohjaus on ratkaisukeskeistä asumis- ja opintovalmentajatyötä, jossa
tärkeänä pohjana on nuoren ohjaaminen vastuulliseksi omasta toiminnastaan
olemalla yksilönä osa Aaken yhteisöä. Tässä kappaleessa avaan yhteisön ja yh-
teisöllisyyden määritelmää lukijalle.

Kopakkalan (2005, 30–31) mukaan yhteisön on alun perin muodostanut yksilön
läheiset ihmiset. Myöhemmässä määritelmässä yhteisöihin on liitetty kuulumisen
tunne, jonka kautta yhteisö sanan merkitys on avautunut ja se on muotoutunut
yhteisöllisyydeksi. Saastamoisen (2009, 34–36, 42) mukaan yhteisö käsite on laa-
ja-alainen ja tuottaa jokaiselle yksilölle hieman erilaisia mielikuvia. Saastamoinen
kuvaa käsitettä positiivisena yhtymänä. Tässä positiivisessa yhtymässä yhteisö
koetaan yhteisöllisyytenä, jossa yksilö tuntee yhteenkuuluvuuden tunteen. Yhteis-
söä ei määritellä sen jäsenten paljouden mukaan, vaan yhteisö voi olla niin kaksi
ihmistä kuin satakin ihmistä.

Pajukoski (2002, 73) jakaa yhteisöllisyyden kolmeen erilaiseen yhteisökäsitteeseen. Niistä käsitteistä ensimmäinen kattaa sisälleen yksilön omat sosiaaliset verkostot, joista esimerkkeinä sukulaiset ja ystävyysuhteet. Toinen jaotelmä on alueelliset verkostot. Alueelliset verkostot syntyvät erilaisten asuinalueiden sisällä – kuten kylien omat yhteisöt tai laajemmin koko kaupungin asukkaat. Kolmas yhteisökäsite on yhteiset kiinnostuksen kohteet yksilöillä. Yksilöitä yhteen liittää siis heille itselleen tärkeäksi koetut asiat, kuten harrastukset tai aatteet ja uskonnot.

Hyyppän (2002, 26; 2005, 19–21) mukaan yhteisön ja yhteisöllisyyden perustana toimivat jokaisessa tapauksessa erilaiset ryhmät, joihin ihminen kuuluu elämänsä aikana vapaa-ehtoisesti tai pakosta. Ajatuksena tässä on se, että yksilöiden välinen vuorovaikutussuhde ryhmässä muodostaa yhteenkuuluvuuden tunteen. Myös Aron (2011, 39–53) mukaan yhteisöllisyydessä merkittävää on kokemus ja tunne hyvästä vuorovaikutus suhteesta. Yhteisöjen sisällä yksilöt saavat toisiltaan arvostusta ja synnyttävät luottamusta väleillensä toimimalla yhdessä. Nivala (2008, 50) huomioi tämän lisäksi myös yhteisten arvojen tärkeyden yhteisöissä. Yhteisöjen sisällä yhteisiä arvoja tuottaa yhteinen toiminta ja yhteisön säännöt. Ryhmässä tulee huomioida mahdollisuus ryhmän sisäisiin erimielisyyksiin, joita yhteisön tulee osata käsitellä ja ratkaista. (Aro 2011, 54.) Vanhalakka-Ruoho ja Filander (2009, 386) näkevät yhteisöjen muodostumisen mahdollisuudeksi purkaa erimielisyyksiä. Vuorovaikutuksen tulee olla tässä tapauksessa niin tasapuolista, että erimielisyydet pystytään näkemään ratkaistavina ja uusia ideoita tuottavina asioina.

Opintovalmennusyksikkö Aakessa tulisikin huomioida, etteivät asukkaat välttämättä luonnollisesti koe olevansa yhteisö. Salminen (2005, 140–143) selventää, että yhteisöllisyyden kokeminen voi viedä paljon aikaa, eikä sitä voi synnyttää pakottamalla ja tästä syystä sitä pyritään tukemaan positiivisella toiminnalla. Hänen mielestään yhteisöllisyyttä tukevan toiminnan tulee alussa olla suunniteltua ja helppoa. Tätä kautta päästään ensin luomaan turvallinen ja luotettava pohja vuorovaikutukselle.

4.3 Ryhmä ja sen tehtävä

Jokainen yksilö kuuluu elämänsä aikana monenlaisiin ryhmiin. Toisiin ryhmiin ihminen kuuluu omasta vapaasta tahdostaan ja toisiin hänen on kuuluttava pakosta. Tällaista ryhmistä esimerkkinä peruskoulut tai sosiaalitoimen maksamat sijoitukset. Ryhmä muodostuu kun sen jäsenet tietävät ketkä kuuluvat ryhmään. Ryhmään kuulumisen selkiytyy sen jäsenille vuorovaikutussuhteiden ja ryhmälle asetettujen tavoitteiden kautta. Uuden ryhmän kanssa kohdataan paljon haasteita. Haasteita ryhmään muodostavat erilaiset roolit, säännöt ja arvot. Nämä kaikki muodostuvat ryhmän sisälle yksilöiden aiempien sosiaalisten kokemusten kautta sekä siitä, kun yksilöt ymmärtävät ryhmän tarkoituksen. Erilaiset roolit, säännöt ja arvot ihmisten välillä ryhmässä luovat helposti paineita ja jännitystä ryhmän sisälle. Välttääkseen paineen ja jännityksen on tärkeää luoda kaikille tiedossa olevat tavoitteet ryhmän sisälle. Yksilöiden kannalta on myös tärkeää, että hän saa ryhmältä palautetta. Palautteen avulla yksilön tietoisuus ryhmän käytännöistä kehittyy. Avoimuus ryhmän sisällä on tärkeää, että yksilön luottamus toimintaansa kasvaa. (Laine ym. 2001, 152; Kopakkala 2011, 36–37.)

Valmiiksi muodostetun ryhmän toimintaan hankaluuksia luo ryhmän jäsenten omat toiveet ja tarpeet. Mikäli ryhmä sisältää yksilöitä, joilla ei ole yhteistä tavoitetta kohtaan tunnesidettä tai onnistumisen halua, on näiden yksilöiden sitouttaminen ryhmään oma prosessinsa. Prosessi vie aikaa kokonaisen ryhmän toiminnalta ja ryhmäytymiseltä sekä saattaa olla raskaskin prosessi ryhmälle. (Kataja, Jaakkola & Liukola 2011, 15–16.)

Ryhmäksi mielletään usein 2-20 henkilöä (Niemistö 2002,16). Ryhmät toimivat yhteiskunnan ja yksilön välillä niin kutsuttuina välittäjinä, joiden avulla yhteiskunta valvoo ja normittaa jäsentensä toimintaa. Ryhmien on tarkoitus sosiaalistaa yksilöitä yhteiskunnan yhteisiin ajatustapoihin. Yksilölle ryhmän on tarkoitus antaa tarvittavia taitoja yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Tämä on yksilölle mahdollista ryhmän kautta muodostuneen uskalluksen myötä. (Himberg & Jauhiainen 1998, 96–97.) Erilaisilla ryhmillä on omanlaisiaan tehtäviä, jotka muodostuvat tavoitteiden kautta. Ryhmillä on niin asia- että tunnetavoitteita, joiden tulisi kulkea käsi kädessä, että ryhmän toiminta pysyy tasapainoisena. Ryhmän jäsenten tulisi huomioida toiminnassa osapuolet kokonaisvaltaisesti niin, että ryh-

män kautta yksilön elämään muodostuu positiivista sisältöä. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 16;Laine ym. 2001, 157.)

4.4 Ryhmäytyminen

Ryhmän kehittyminen tarkoittaa ryhmän oppimista toiminnan tarkoitukselle tavoitteiden kautta. Ryhmä ymmärtää siis toimintansa tarkoituksen, saavuttaa toimintakykynsä ja sen jäsenet löytävät pikkuhiljaa paikkansa ryhmässä. Tämä kehittyminen kokonaisuudessaan tarkoittaa ryhmäytymistä. (Himberg & Jauhiainen 1998, 145.) Toimintansa aikana ryhmän on tarkoitus kehittyä asteittain. Ryhmällä on omat kehitysvaiheensa, joihin vaikuttavat ryhmän ikärakenteet ja tavoitteet. Useasti ryhmät kohtaavat kehityksensä aikana ongelmia ryhmädynamiikassaan. Ryhmädynamiikkaan ongelmia tuottavat yksilöiden väliset ja omat arvot sekä vuorovaikutuksen hankaluus. (Kataja 2011, 24–25.) Mikko Aalto kirjassaan Ryppäästä Ryhmäksi kertoo ryhmäytymisen olevan prosessi, jonka tarkoituksena on suunnata nuoria kokemaan turvallisuutta ja luottamusta ryhmän sisällä. Ryhmän myötä yksilön on tarkoitus saada tarvittavia eväitä omien tunteidensa ilmaisemiseen ja käsittelyyn sekä avoimuuteen kommunikoinnissa. (Aalto 2000, 56.)

Vuonna 1965 Bruce Tuckman on kehittänyt mallin ryhmän muodostumisesta, joka on nykypäivänäkin johdonmukaisuutensa takia laajalti hyväksytty perusta ryhmäytymisen tarkastelulle (Kopakkala 2005, 48–51). Pohjaan myös oman tutkimukseni tälle tarkastelutavalle ja esittelen sen seuraavissa alaotsikoissa. Vaiheisiin tutustuessa on kuitenkin hyvä muistaa, että jokainen ryhmä on erilainen, eivätkä teoreettiset pohjat mahdollisesti kosketa kokonaisuudessaan kaikkia ryhmiä (Kataja ym. 2011, 24).

Ensimmäiseksi vaiheeksi kutsutaan *muotoutumisvaihetta*. Tässä vaiheessa ryhmän toiminta alkaa ja sen jäsenet ovat usein jännittyneitä alkamisesta ja toistensa seurasta. Ryhmän jäsenet pyrkivät etsimään omaa paikkaansa ryhmässä niin, ettei kukaan ärsytä ketään. Näin ollen ilmapiiri ryhmän alussa on usein myönteinen. Ohjaajan tehtävänä ryhmässä on auttaa ryhmää selvittämään ryhmätoiminnan perusta, säännöt ja erilaiset roolit ryhmän sisälle. Ryhmän on tarkoitus tuntua hyvältä ja luotettavalta. (Himberg & Jauhiainen 1998, 146;Kopakkala 2005, 49.)

Ryhmässä toimiessa turvallisuus ryhmän sisällä korostuu. Ryhmän turvallisuuden tunne muotoutuu yhteisestä luottamuksesta ja muiden hyväksymisestä, tuen antamisesta ja sitoutumisesta toimintaan. (Aalto 2002.)

Toinen vaihe on *kuohuntavaihe*. Kuohuntavaiheessa ryhmän jäsenet alkavat ilmaista itseään syvemmin. Ilmaiseminen näyttäytyy usein yksilön kapinointina ryhmää ja sen tehtäviä ja tavoitteita kohtaan. (Kopakkala 2005, 49–50.) Ryhmähenki joutuu koetukselle ja ryhmän rakenteita voidaan joutua muokkaamaan uudelleen. (Niemistö 2002, 161) Kuohuminen ryhmässä aiheuttaa helposti tunteen paikalleen jämähtämisestä. Jämähtämisestä ryhmän tulisi päästä eteenpäin avaamalla ristiriitansa. Ryhmän sisällä oma paikka tulisi löytää ja antaa muille mahdollisuuksia löytää paikkansa. Nuorilla kuohuntavaihe voi kuitenkin jäädä kokonaan pois, tai ilmentyä passiivisuutena ryhmää kohtaan. (Kopakkala 2005, 50.)

Kolmas vaihe - *Sopeutuminen* alkaa tapahtua. Ryhmähenki näkyy toiminnassa. Erilaiset roolit jäsenille muotoutuvat ja omien tunteiden ilmaisu on avointa. Ryhmän jäsenet pystyvät keskustelemaan konfliktitilanteissa sekä onnistuvat luomaan ryhmälle sääntöjä ja toimintatapoja. (Kopakkala 2005, 50; Niemistö 2002, 61.) Viimeinen vaihe on *toteuttamisvaihe*. Tätä vaihetta ei aina erotella kolmannesta vaiheesta, koska toteuttamisvaihe eroaa sopeuttamisesta vain ryhmän toiminnan syventymisellä. Roolit ovat joustavia ja jäsenet ottavat itsenäisesti vastuuta ryhmän toiminnasta. Ryhmä on jäsenilleen luotettava ja avoin. (Himberg & Jauhiainen 1998, 146.)

Kaukkilan ja Lehtosen (2008, 31-33) mukaan ryhmän muodostumisen kannalta tärkeintä on yksilöiden välinen vuorovaikutus. Vuorovaikutus ryhmän sisällä on toimivaa silloin, kun se on monipuolista. Monipuolisuudella tarkoitetaan, että viestinsä on niin sanatonta kuin sanallista. Tällaista vuorovaikutusta varten ryhmän jäsenten tulisi tunnistaa omia tunteitaan. Tunteiden tunnistamisen kautta ryhmän jäsenet voivat tuoda omat viestinsä muille kuulluksi ja näin tuntee kuuluvuutta. Kun jäsenet kokevat kuuluvansa joukkoon ja näkevät ryhmän tavoitteet tavoittelemisen arvoisiksi, on ryhmäprosessin helpompi edetä. (Järvinen ym. 2007, 172-173.)

Parhaimmillaan ryhmässä toimiminen tuo nuorelle sosiaalisia suhteita, jotka tukevat nuoren omaa kehitystä. (Marin 2003,72.) Mäkisen, Raatikaisen, Rahikan ja

Saarnion (2009,148) mukaan ympärillä olevat ryhmät mahdollistavat sosiaalisten taitojen kehittymisen ja tarvittavan tuen saannin. Niemistö (2002, 50–51) näkee ryhmät sosiaalisina verkkoina, jotka kannattelevat ja suojaavat yksilöä muokaten tälle myönteistä elämänasennetta ja lisäksi hänen elämänhallintansa mahdollisuuksia.

5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa toteutettiin ryhmätoimintaa Opintovalmennusyksikkö Aaken nuorille tunnekortteja hyödyntäen. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää nuorten kokemuksia ryhmäytymisen onnistumisesta ja tunnekortti menetelmän toimimisesta työvälineenä. Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia ja teemahaastatteluita laadullisen tutkimuksen tavoin. Ennen ryhmäkertojen keräsin pienimuotoisen kartoituskyselyn (Liite 1.) nuorten ryhmäytymisen lähtökohdista saadakseni selville heidän mielipiteensä ryhmän alkutilanteesta. Ryhmien toiminnan aikana pidin tutkimuksestani päiväkirjaa, johon kirjasin havaintoni jokaiselta ryhmäkerralta. Toiminnan loputtua suoritin teemahaastattelut. Seuraavissa kappaleissa avaan tutkimukseni menetelmiä ja toteutustapaa. Tässä kappaleessa kerron myös lyhyesti kohderyhmästä ja ryhmäkerroista.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tarkoituksena on käytännössä toteuttaa oman ammatillisen kentän tapahtuma tai tuotos raportoida se kirjallisesti. Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla käytännönläheinen ja selkeä ja sen kirjallisesta osuudesta tulee ilmetä millaista toimintaa on ollut ja millaisiin johtopäätöksiin siinä on päädytty. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kokemusten ja toiminnan mukana syntyvä tieto on erityisen tärkeää. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 65.) Omassa tutkimuksessa selvitän ryhmäkertojen kulun ja tavoitteet. Tuotin opinnäytetyössäni käytettävät tunnekortit itse ja niiden on tarkoitus jäädä Aaken työyhteisön käyttöön myöhemmille vuosille.

Laadullinen ja toiminnallinen tutkimusmenetelmä nitoutuu yhteen tutkimuksessa, että saisin mahdollisimman tarkan tuloksen työlleni. Valitsin tutkimusmenetelmäni toiveissa lisätä tietoisuutta nimenomaan nuorten mielipiteistä tunnekorttien käytöstä ryhmäytymisessä ja ryhmäprosessin onnistumisesta. Hirsijärvi, Remes ja Sajaavaara (2007, 157, 60) kirjoittavat, että laadullinen tutkimus on tarkoitettu käytettäväksi silloin, kun tarkoituksena on kuvata elämää sellaisena kuin se on. Tietoa on tarkoitus kerätä kokonaisvaltaisesti ja yksityiskohtaisesti. Tutkijan tulee huomioida

se, että tutkimuksen tulee olla joustava ja sitä tulee voida muokata sen edetessä, sillä etukäteen ei pystytä tietämään millaisia asioita aineistosta löytyy. Laadulliseen tutkimukseen osallistuvat henkilöt valitaan tarkoituksella. Jokainen laadullinen tutkimus on ainutlaatuinen, sillä siihen vaikuttavat myös tutkijan omat arvot ja ymmärrys tutkittavasta asiasta.

Laadullisen tutkimuksen tarkoitusperä on kuvata ja tutkia ilmiöitä, ei luoda tilastollisia yleistyksiä. Tilastollisille yleistyksille tarkoitettu tutkimustapa on kvantitatiivinen. Laadulliseen tutkimukseen osallistuvilla on tarkoitus olla itsellään mahdollisimman paljon kokemuksellista tietoa kyseisen tutkimuksen aiheesta. Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä yleisesti käytetty menetelmä on teemahaastattelu. Teemahaastattelussa tarkoituksena on tehdä haastattelun avuksi tietyt teemat pitämään haastattelu koossa. Suoria kysymyksiä teemoihin ei ole tarkoitus luoda, vaan keskustelun on tarkoitus antaa virrata vapaasti niin, että saadaan mahdollisimman paljon avoimia kysymyksiä ja vastauksia. Haastatteluissa haastattelijä pystyy ohjaamaan keskustelua teemojen mukaan ja tarkentamaan kysymyksiään vastaajan vastausten mukaan. (Hirsijärvi ym. 2007, 203; Tuomi & Sarajärvi 2004, 87–88.)

5.2 Aineiston keruu ja analysointi

Aineisto tutkimukseen kerättiin tekemällä omia havaintoja ja kirjaamalla ylös nuorten lauseita päiväkirjaan ryhmän toiminnassa sekä teemahaastatteluilla. Ennen ryhmäkertojen alkamista nuorilta kerättiin kirjallinen palaute ryhmäytymisen lähtökohdista. Tutkimukseeni valitsin valmiiksi sopivat teemat ja teemojen alle esimerkkejä tarpeellisista mielle-kysymyksistä. Isommat teemat haastatteluissa olivat: minä ryhmän jäsenenä, ryhmämme, ryhmäytyminen, tunnekortit ryhmäytymisessä ja vapaa sana. Teeman yksityiskohtaisemmat jaottelut voi katsoa työni liitteestä (Liite 2.). Jokaisen haastattelun alussa nuoret saivat etukäteen luettavakseen teemoitellut halutessaan. Teemoja ei kuitenkaan kaikki nuoret lukenut, vaan olivat sitä mieltä, että vastaus on aidompi, mikäli kysymyksiä ei näe ennalta.

Haastattelin joulukuun 2014 aikana kahdeksaa Aakessa asuvaa nuorta, jotka osallistuivat ryhmäkertoihin. Tarkoitukseni alun perin oli haastatella yhdeksää nuorta,

mutta kesken ryhmäkertojen yksi nuorista muutti pois. Poisjäänti ei kuitenkaan liittynyt mitenkään ryhmäkertoihin. Seitsemän haastatteluista tapahtui nuoren omassa huoneessa. Nuoren oman huoneen valitsimme haastattelu tilaksi nuorten kanssa siitä syystä, että se tuntui tarpeeksi rennolta ja suojaiselta, eikä häiriötekijöitä tarvinnut varoa. Yksi nuorista kieltäytyi kuitenkin haastattelun toteuttamisesta omassa huoneessaan, koska koki huoneensa sotkuiseksi. Tämän nuoren kanssa haastattelu tapahtui asuntolan nuorisotilassa, jossa ei ollut paikalla muita nuoria haastatteluhetkellä. Nuorisotila oli mielestäni hieman huoneen kaltainen olemukseltaan joten haastattelu onnistui luontevasti myös siellä.

Nauhoitin jokaisen haastattelun puhelimellani ja kirjasin haastattelun aikana muutamia muistiinpanoja tilanteesta. Ensimmäinen haastattelu ei ollut tallentunut puhelimeen hätiköintiäni takia, joten jouduin tekemään sen kaksi kertaa. Toisen kerran haastattelu oli kuitenkin paljon antoisampi kuin ensimmäisen ja olinkin jälkeensä tyytyväinen kyseiseen haastatteluun. Jatkossa olin tarkka, että painoin tallennuksen nauhoituksen päätyttyä.

Hirsijärvi ym. (2009, 222) teoksessaan Tutki ja kirjoita kertoo, että haastattelujen jälkeen pitäisi tarkistaa saamansa vastaukset, sekä ottaa mahdollisesti yhteyttä haastateltavaan vastauksen tarkentamiseksi. Ensimmäisen haastattelun jälkeen tarkistin mieleissäni ja kirjaamistani muistiinpanoista haastateltavalta saamani vastaukset. Tämä ajatustyö osoittautui hyväksi, sillä huomasin, että minun tuli tarkentaa vielä muutamaa kohtaa haastateltavan vastauksista. Tämä onnistui toteuttaessani haastattelun uudelleen teknisen virheen vuoksi. Seuraavia haastatteluja varten osasin kiinnittää huomiota paremmin vastausten tarkkuuteen ja siihen, että puhumme samoista asioista haastateltavan kanssa.

Ennen haastatteluja nuoria tuli kannustaa pitkiin vastauksiin ja kertoa etten aio loukkaantua negatiivisesta lauseesta. Selventäessäni, että tutkimuksen tulos pitäisi olla mahdollisimman todenmukainen ja tämän takia heidän vastata täysin mitä ajattelee, tuntuivat nuoret ymmärtävän. Haastattelujen aikana olen joutunut selittämään muutamaa teemaan osaa auki (kuten rooleja), että nuori ymmärtäisi mihin asiaan haluaisin häneltä vastausta. Moneen kohtaan hain tarkennusta lisäkysymyksillä. Hankaluutta haastattelujen aikana loi se, että jouduin antamaan asioista esimerkkejä. Esimerkkien antaminen oli hankalaa siitä syystä, että niiden tuli olla

sellaisia, jotka eivät ohjaa nuorta tietynlaisen vastauksen pariin. Mielestäni onnistuin siinä kuitenkin ihan hyvin.

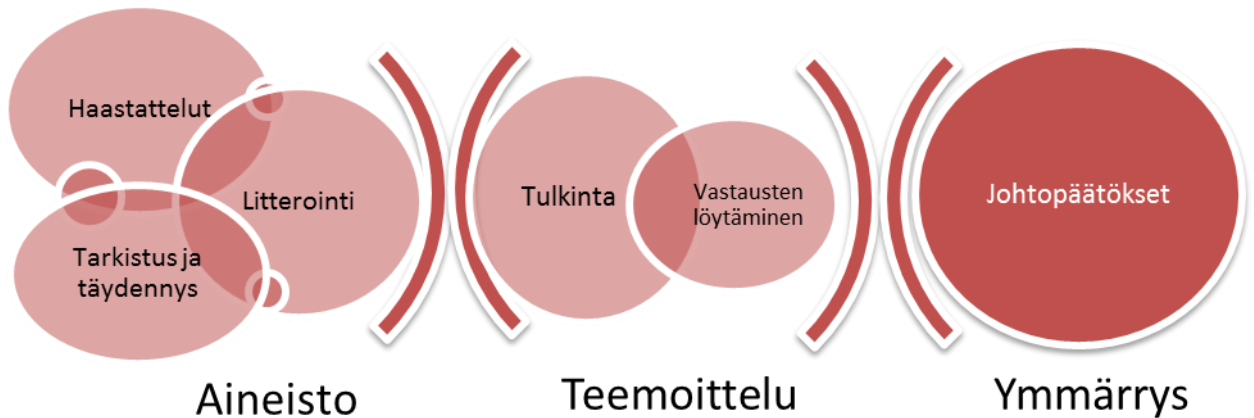
Aineistoa analysoidessa tutkijan tulee olla tarkka valitessaan työhön sopivia vastauksia. Onnistuneessa analysoinnissa tutkijan valitsema aineisto vastaa tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Aineiston koonnissa tutkijan tulee myös käyttää omaa loogisuuttaan löytääkseen haastatteluistaan ne pääkohdat, joita on ollut tarkoitus tutkia. Aineistoissa näkyy siis aina myös tutkijan oma päättelykyky. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 94, 100.)

Litteroin jokaisen nauhoituksen tietokoneelle sekä varmensin niiden tallessa olemisen kopioimalla ne myös muistitikulle ja tämän jälkeen poistin haastattelut puhelimestani. Haastateltavista vain yhden haastateltavan hiljainen ääni oli hankala kuulla nauhalta ja näin ollen vaikeampi litteroida. Muut nauhoitukset olivat selkeitä. Haastattelujen kestot vaihtelivat paljon. Lyhyin haastattelu oli vain 17 minuuttia ja se sisälsi paljon ”en tiedä”-vastauksia. Pisin haastattelu oli tunnin ja 11minuuttia, mutta siinä keskustelu karkaili jo paljon teemoista. Opinnäytetyöprosessin jälkeen litteroidut haastattelut tuhoataan.

Aluksi litterointini aikana nimesin haastateltavat koodeilla H1-H8. Päädyin kuitenkin myöhemmin siihen, etten nimeä haastateltavia millään tavalla, koska otanta on kuitenkin vain kahdeksan henkilöä. Näin varmistelin haastateltavien tunnistettavuuden minimoimista. Tämän jälkeen tulostin jokaisen haastattelun, sillä mielestäni niitä oli helpompi käsitellä ja analysoida paperimuodossa. Eri väreillä alleviivasin teemojen mukaan vastauksista sopivimpia ja siirtelin ne tietokoneella teemojen mukaan yhdeksi tiedostoksi. Päiväkirjamerkintäni olen teemoittanut samalla tavalla kuin litteroidut haastatteluni. Päiväkirjamerkintöjä kirjoitin kursivoituna teemoitettujen vastausten sekaan niille sopiville paikoille. Tässä vaiheessa tarkkailin paljon teemojeni kysymyksiä ja opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä, että työni tulokset vastaisivat kysymyksiin. Lopuksi tulostin tiedoston itselleni tulosten kirjaamista helpottaakseni.

Kuviossa (Kuvio 2.) alapuolella selkeytän aineiston analysointiprosessiani. Haastattelujen jälkeen tarkistin ja täydensin mahdolliset puutteet tarkentamalla asiat haastateltavilta. Tämän jälkeen litteroin kaiken aineiston. Teemoittelussa tulkinta ja

vastausten löytäminen kulkivat käsi kädessä, että osaisin etsiä tekstistä oikeat ja tarpeelliset tiedot. Johtopäätöksiä tein näiden pohjalta. Ymmärrys kuvastaa sitä työskentelyä, jota analysointi vaatii.

Kuvio 2. Analysointi

5.3 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnallisten menetelmien tarkoituksena ryhmän kanssa toimiessa on mahdollistaa ja auttaa yksilöä muodostamaan mielikuvia asioista, jotka saattavat tuntua jopa hankalilta käsitellä. Tällaisten muodostettujen mielikuvien ja mahdollisuuksien kautta ryhmät saavat mahdollisuuksia toimia rajojensa ulkopuolellakin. Toiminnallisista menetelmistä avaan luovien menetelmien kokonaisuutta etenkin kuvista muodostettujen tunnekorrettien osalta seuraavassa luvussa.

Toiminnallisten menetelmien tärkein osuus on se, että asiakas itse voi osallistua tehtävään toimintaan. Toiminnan tulee siis konkretisoitua sellaiseksi, että työn kohde kokee toimineensa itse tavoitteensa tai ryhmän tavoitteen saavuttamiseksi. Tämänkaltaiset työtavat ovat tarkoitettu helpottamaan asiakkaiden tunteiden käsittelyä ja niiden tutkimista. Tavoitteena on luoda sosiaalisia valmiuksia kohteelle ja

tätä kautta antaa hänelle varmuutta omaan minäkuvaansa ja tunteidensa käsitte-
lyyn. Tärkeä tavoite työlle on myös se, että asiakas pystyy spontaanisti ilmaise-
maan itseään ja omia mielipiteitään myös muiden ihmisten seurassa. Tällaisen
tavoitteen myötä on työlle muodostettu tavoitteeksi myös syrjäytymisen ehkäise-
minen. Ihmistä pyritään työssä kasvattamaan myös muiden avustuksella. (Mäki-
nen ym. 2009, 158; Nietosvuori 2008, 138, 140.)

5.4 Tunnekortit

Ihmiset ovat jo kauan kertoneet itselleen tärkeistä ja vähemmän tärkeistä tunteista
ja tapahtumista kuvien avulla. Kuvissa tunne säilyy. Vuosien varrella tai jopa kat-
selukertojen välillä tunne kuvissa saattaa muuttua ja niistä voi löytyä huomaamat-
tomia pieniä yksityiskohtia tai suuria sanomia. Käsittelen seuraavassa luvussa
tunnekorttien, kuvien, tuottamia mahdollisuuksia.

Halkolan (2009, 176) mukaan kuvakortit ovat osa valokuvaterapiaa symbolisessa
ja assosiativisessa muodossa. Käsitteenä symboliikka kuvaa jonkinlaista vertaus-
kuvaa, joka herättää ajatuksen ja assosiativinen on tapahtuma, joka liittää symbo-
lisen miellelyhtymän tunteeseen. Kun ihmisellä on erilaisia valokuvia, joista hän
saa valita ne itselleen tärkeimmät kuvat, tapahtuu samalla suurempaa elämän
ymmärtämistä. Ajatuksena, että jotain itselle merkityksellistä voidaankin ilmaista
kuvan voimin ja luoda näin turvaa omalle tunteen ilmaisulle. Yleisesti ottaen valittu
kuva merkitsee ihmiselle paljon. Tätä valintaa ei välttämättä pystytä ilmaisemaan
juuri valinta hetkellä, mutta myöhemmin ajateltuna, kun tunteita on saanut käsitel-
lä, tai jos joku muu löytää siitä ymmärryksen, saattaa kuvan valitsija päästä kiinni
merkittäviinkin elämänsä muistoihin. Yleisesti ottaen kaikenlaisesta visuaalisesta
materiaalista ihminen löytää juuri itselleen sopivan muiston, ajatuksen, tunteen tai
edes syvemmän mielipiteen. Tunnekorttien tarkoitus onkin avata ihmisille mahdol-
lisuuksia sanoittaa tai edes kuvittaa omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Tämä auttaa
ihmistä vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja antaa mahdollisuuksia käsitellä
omia tunteita. (Halkola 2009, 176–179.)

Työssäni käytän tunnekortteja, jotka olen itse tehnyt. Tein kortit kuvista, joita olen
elämäni varrella kuvannut. Kuvien tunnetilat vaihtelevat laajalti pitäen sisällään

vihan ja ilon, onnellisuuden ja surullisuuden sekä myös täysin neutraaleja kuvia, jotka antavat katsojalleen enemmän mahdollisuuksia löytää omia tunteita ja tarinoita kuville. Selkeyttäakseni lukijalle minkälaisista kuvista on kyse, olen laittanut liitteeksi (Liite 3.) muutaman esimerkin käytetyistä tunnekorteista. Työhöni valitsin itse tekemäni tunnekortit, siksi että ne olisivat mahdollisimman kohdennettu Aakessa asuville nuorille. Toinen syy omien tunnekorttien käyttöön on se, etten halua liittää työhöni enempää yhteistyökumppaneita, saati kohdentaa työtäni millekään tunnekorttien valmistajalle.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja yleistettävyys

Laadullista tutkimusta tehdessä on tärkeää, että tutkija mieltii oman työnsä totuutta ja objektiivista tietoa. Tutkijan on tärkeää pystyä kuuntelemaan haastateltavaa puolueettomasti. On kuunneltava niin, ettei pidä mielessään vaan haluamaansa tulosta, vaan kuulee sen mitä hänelle sanotaan. Tällainen asetelma on omalta osaltaan välttämätön kun tutkija tutkii asiaa oman kehityksensä valossa ollen itse tutkimuksen luoja ja sen tutkija, mutta ammatillisen kehityksensä avulla tutkijalla on mahdollista tehdä tutkimuksesta mahdollisimman totuudenmukainen. Tutkijalla on mahdollisuus tutkia tulostensa luotettavuutta eli tulosten toistuvuutta, reliiabiliteettiä sekä tutkimuksen pätevyyttä, validiutta. Pätevyyden kannalta on tärkeää, että tutkija osaa asettaa kysymyksensä ymmärrettäviksi. Laadullisen tutkimustyön tärkeä osa onkin kertoa tarkasti kuinka analysointiprosessi on edennyt. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 130–134; Hirsijärvi ym. 2009, 231–232.)

Tutkimukseen osallistuvia haastateltavia on suojeltava tarkoin. Eettisyys tutkijan tulee pitää mielessään koko tutkimuksen ajan. Salassapitosopimukset on pidettävä tiukasti huomion alla. Tutkimusta tehdessä on tärkeää, että tutkimuksen kohde tietää olevansa osa tutkimusta. Tälle tulee alusta alkaen kertoa tarkasti mihin hän on osallistumassa ja mihin tutkija aikoo saavutettuja tuloksia käyttää. Tutkijan on haastattelutilanteessa pyrittävä siihen, ettei hän johdattele millään tavalla haastateltavan vastauksia. (Kuula 2006, 105–106; Ruusuvoori & Tiitula 2005, 45; Tuomi & Sarajärvi 2004, 128–189.)

Tutkimukseni aikana olen huomioinut haastateltavien yksityisyyden ja pitänyt heidän henkilöllisyytensä salattuna. Jokaiselle tutkimukseen osallistuneelle kerroin ryhmäkertojen alkaessa tarkasti mistä tutkimuksessa on kyse. Haastattelutilanteissa olen erikseen varmistanut, että haastateltava tietää mistä on kyse ja kysynyt uudelleen hänen halustaan osallistua tutkimukseen. Jokainen haastateltava sai nähdä haastattelun teemat ennen haastattelua ja sai perua mukana olonsa myös tässä vaiheessa. Kaikilta haastateltavilta pyysin myös kirjallisen suostumuksen haastattelussa olemiseen ja mielipiteiden käyttöön anonymisti tutkimuksessani. Nauhoitteesta nuorten kanssa puhuttiin tarkasti ja jokainen oli siitä tietoinen. Asiasta he saivat sanallisen selvennyksen lisäksi lukea myös paperilta.

Alle kahdeksantoista vuotta olevien nuorten huoltajilta olen pyytänyt haastatteluun kirjallisen suostumuksen. Huoltajilta pyytämäni kirjallisen luvan kopio on nähtävissä liitteistä (Liite 4.). Luvat säilytetään Opintovalmennusyksikkö Aakesa. Osallistuminen haastatteluun oli kuitenkin nuorillekin vapaaehtoista. Tästä huolimatta kaikki halusivat tuoda äänensä kuuluviin. Haastattelutilanteissa olen tarkkaillut omia sanomisiini. Olen parhaani mukaan pyrkinyt siihen, etten johdattele nuoria omien mielipiteideni mukaisesti. Avatessani erilaisia käsitteitä ja tarkentaessani kysymyksiä olen keskittynyt sanomisiini ja varmentanut nuorilta heidän mielipiteensä ja ymmärryksen kysyttävään teemaan toistamiseenkin. Haastattelutilanteet ovat olleet luonteivia, enkä ole painostanut nuoria sanomaan asioita, joita he eivät halua sanoa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen poistan jokaisen haastattelun tietokoneeltani ja hävitän paperiset versiot opintovalmennusyksikkö Aaken arkistopaperien tuhoamispalvelun kautta.

Tutkimukseni ei ole yleistettävissä. Tutkin työssäni nuorten kokemusta ryhmäytymisestä ja tunnekorttien käytöstä, joka on jokaisen nuoren subjektiivinen kokemus toiminnasta. Haastattelujen otannan tulisi olla suurempi ja kertautuvampi, että tutkimukseni voitaisiin ajatella oltavan yleistettävissä. Tarkoitukseni ei kuitenkaan alunperinkään ollut saada tietoa kaikkien nuorten kokemuksesta, vaan testata nimenomaan Aaken nuorille toimiva menetelmä. Siitä huolimatta, että nuoret Aakesa vaihtuvat ainakin osittain vuosittain uskoisin, että työni tuloksesta on apua -ryhmässä on aina samankaltaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat tuettua asumista ja samalla tehostettua ryhmäytymistä.

5.6 Ryhmätuokioiden kuvaus ja kohderyhmä

Kirjoitan työhöni lyhyesti kohderyhmästä. Pidän kohderyhmän kuvauksen hyvin suppeana suojatakseni osallistujien yksityisyyttä. Kohderyhmään kuului kahdeksan nuorta, josta kaikki asuivat tuetusti Opintovalmennusyksikkö Aakessa. Aaken nuorista useilla oli negatiivisia kokemuksia sosiaalisista tilanteista. Nuorten negatiiviset kokemukset olivat aiheuttaneet heille sen, ettei heillä ollut rohkeutta tutustua uusiin ihmisiin. Nuorilla saattoi olla myös positiivisia kokemuksia, mutta ujous otti heistä vallan. Sosiaaliin tilanteisiin nuoret tarvitsivat tukea ja tilanteita tulisi järjestää heille. Joillakin nuorilla ei kuitenkaan tämän kaltaisia hankaluuksia ollut vaan nuori saattoi olla hyvinkin menevä ja uskaltava. Erilaiset tuen tarpeet luovat haasteita nuorten ryhmäytymiselle.

Tutkimukseni toiminnallisen osuuden järjestin vuoden 2014 lopussa. Ryhmäytymisen järjestettiin Aakessa kahdeksan ryhmäkerran aikana kestäen kerrallaan tunnin verran. Ryhmäkertojen tavoitteena oli saada Aaken nuoret tiivistymään ryhmäksi, olemaan avoimia ja luottamaan toisiinsa. Tavoitteena oli antaa nuorille sosiaalisia kontakteja ja sitouttaa heitä ryhmään sekä antamaan panoksensa näkyville ryhmän sisällä. Tavoitteena ryhmällä oli myös luoda toisilleen positiivinen hetki ja tunne.

Ryhmätuokit pidimme usein torstaisin ennen nuorten iltapala-aikaa. Sovimme kyseisen ajan sen vuoksi, että se tuntui nuorista parhaalta ajalta – heille jäisi vapaa-aikaa myös torstaisin olevan siivoamisen jälkeen. Ryhmän kokoontumiselle oli useita rajaavia tekijöitä. Nuoret ovat paikalla vain maanantaista perjantaihin. Maanantaisin kokoontuminen on jo pakollista viikon suunnitelmien teossa. Tiistaisin on yhteinen ruokailu ja torstaisin siivouspäivä. Keskiviikko on yleensä ainut täysin vapaa ilta, jota en nuorilta viitsinyt ottaa pois. Tästä syystä valitsimme saman päivän kuin siivouspäivä. Ryhmäytymisen kannalta torstai oli kuitenkin hieman huono päivä, sillä osa nuorista valitteli väsymystä ryhmäkertojen hetkellä ja syyksi kertoivat siivouksen. Ajaksi valikoitunut tunti ennen iltapalaa oli mielestämme hyvä. Ryhmäytymisen sai jatkua nk. vapaasti ryhmäytymisen jälkeen kun nuoret jäivät vielä iltapalalle yhdessä.

Ensimmäisen ryhmäkerta – Aaken yhteiset tilat. Ryhmäytymisen alussa kerroin tarkasti mistä ryhmäytymisessä oli kyse. Selvensin tutkimukseni tarkoituksen ja heidän osallisuutensa. Kerroin nuorille tunnekorteista perustaa ja antanut heille ensimmäisen mahdollisuuden testata niitä ihan vain millainen fiilis ryhmäytymisestä - kysymyksen varjolla. Nuoret olivat hyvin jännittyneitä aluksi. Tämän jälkeen mietimme nuorten kanssa ryhmän tavoitteita ja teimme ryhmälle säännöt. Säännöt teimme tunnekorttien avulla niin, että jokainen on saanut valita kuvan joka kuvastaa oma toivomaansa sääntöä. Kokosimme ryhmän arvot/säännöt kartongille ja laitoimme esille. Ryhmäläiset osasivat yllättävänkin hyvin kertoa millainen haluaisi ryhmän olevan ja mikä heille on tärkeää. Nämä pitivät sisällään seuraavaa: Älä kiusaa toisia. Pidä muista huoli. Kaveria ei jätetä. Kunnioita toisen omaa tilaa. Pidä kiinni sovituista asioista. Pidä yleiset tilat siisteinä. Anna kaikille vapaus olla mitä on. Ole luottamuksen arvoinen. Tällä ryhmäkerralla oli yksinkertaisesti tavoitteena selventää nuorille miksi kokoonnumme yhteen, sekä luoda nuorille luotettavaa ilmapiiriä heti ensimmäiselle kerralle yhteisten sääntöjen kautta.

Toinen ryhmäkerta - Aaken yhteiset tilat. Ensimmäisellä kerralla huomasin, että aika oli mennyt todella nopeasti. Tästä syystä kasasin porukan paikalle jo hyvissä ajoin, ettei aikaa kulu nuorten saapumisen odotteluun. Toisella kerralla toimimme kuvien avulla niin, että jokainen sai tuoda esille omia mielipiteitään asioista. Ideana oli se, että minä näytin kuvaa ja nuoret saivat valita onko kuvan asia heille henkilökohtaisesti negatiivinen, positiivinen vai neutraali. Mielipiteensä sai ilmaista siirtymällä kohtaan, jonka olimme sopineet joksikin näistä. Rajasimme siis tiloissa jokaiselle mielipiteelle oman alueen. Myöhemmässä vaiheessa nuorten tuli myös perustella omia mielipiteitään. Yksi nuorista pyysi saada olla leikin vetäjänä - johon suostuin ja tämän takia aikaa leikkiin kului kauemman kuin olin ajatellut. Emme ehtineet ottaa toista leikkiä. Nuorten oli selkeästi vaikeampi kertoa perusteluita kuin vain toimia. Ohjaajan tai toisen nuoren mielipiteeseen nojaututtiin helposti. Kannustuksen avulla jokainen kuitenkin sai sanottua jotain. Ryhmäkerran tavoitteena oli käyttää tunnekortteja helpolla tavalla ja näin luoda rentoa ilmapiiriä nuorten keskuuteen.

Kolmas ryhmäkerta – Asuntolan nuorisotilat. Olimme nuorisotilassa, että tilaa olisi enemmän. Tarkoituksena oli rauhoittua omaan tilaan vaikka muita nuoria oli

ympärillä. Jokaisen nuoren tuli valita vähintään kolme kuvaa itselleen. Kuvan valinta tapahtui tunteen perusteella, eikä sitä tarvinnut selittää muille nuorille. Nuoret teippasivat valitsemansa kuvat seinälle ja menivät istumaan tai makaamaan kuviansa eteen. Jokaisella oli oma kynä ja paperia. Laitoin musiikin soimaan ja nuorten oli tarkoitus katsoa omia kuviaan ja kirjoittaa niistä syntyneitä ajatuksia paperille – ilman, että kynä pysähtyy ollenkaan. Ajatuksen sai siis antaa virrata täysin vapaasti. Halukkaat nuoret saivat kertoilla omista teksteistään muille. Loppu olikin hyvin naurun täyteistä ja rentoa. Kerta oli mielestäni hyvin positiivinen yllätys. Ryhmäkerran tavoitteena oli antaa tilaa muille nuorille hiljentymisen kautta ja poistaa jännitteitä nuorten keskuudesta.

Neljäs ryhmäkerta – Aaken yhteiset tilat. Neljännellä kerralla tarinoimme. Tarinoinnissa jokainen nuori vuorollaan valitsi kuvan korttien joukosta ja jatkoi tarinaa siitä, mihin edellinen nuori oli jäänyt. Alun perin tarkoitus oli ottaa kyseinen tekeminen jo toisella kerralla mutta aikaa ei jäänyt. Tämä osoittautui kuitenkin ihan hyväksi asiaksi, sillä päätin, että jalostan tarinointia pidemmälle ja annan nuorten näyttää minulle osaavatko he toimia jo hieman yhdessä ilman ohjaajaa. Siispä parin tarinan jälkeen minä poistuin paikalta ja annoin nuorille aikaa tehdä tarinan itsenäisesti – tarkoituksena kertoa tarina minulle kun palaan paikalle. Viitisen minuutin kuluttua yksi nuorista haki minut takaisin. Tarinan teko oli onnistunut. Tavoitteena oli toimia ryhmänä ja lisätä nuorten uskallusta vuorovaikutukseen.

Viides ryhmäkerta – Aaken yhteiset tilat. Viidennellä kerralla kaikki kertoivat itsestään korttien avulla. Kyselimme kysymyksiä, johon kaikki vastasivat vuorotellen – nuoret siis kyselivät kysymyksiä myös itse. Olin jättänyt viidennen kerran suunnitelman hieman vajavaiseksi, mikä harmitti itseäni ja loi ohjaajana olemiselle haasteita, kun ei ollut tarkalleen tiedossa mitä aikoo kysyä. Nuoret eivät kuitenkaan huomanneet tilannetta. Tavoitteena oli puhua itsestä avoimesti muulle ryhmälle ja lisätä tätä kautta turvallisuutta ja luottamusta ryhmän sisälle. Ryhmäkerran aikana tavoitteeksi muodostui myös rohkeus vuorovaikutukseen ja ymmärrys muita nuoria kohtaan.

Kuudes ryhmäkerta – Aaken yhteiset tilat. Kuudes kerta oli hieman haastava. Nuorten tuli toisten kuullen kertoa itsestään positiivisia ja negatiivisia puolia. Negatiiviset puolet tuntuivat olevan kaikille helpompia. Omien puolten jälkeen tuli kertoa

vielä toisesta nuoresta. Jokaisen nuoren tuli suunnata jonkinlainen positiivinen kommentti vieressä istuvalle kuvien avustuksella. Osalle tämä oli todella haastavaa ja toisille jopa luontevan oloista. Kuudennen ryhmäkerran sisältö muodostui edellisen kerran sisällöstä, jota täytyi syventää entisestään. Ryhmäkerran tavoite oli siis puhua vielä syvemmin itsestä ja oppia ymmärtämään muita, sekä erityisesti rohkaistua puhumaan toisesta nuoresta positiivisesti.

Seitsemäs ryhmäkerta – Tampere. Lähdimme ryhmän kanssa jääkiekkomatkalta Tampereelle. Tampereen matkan oli tarkoitus olla viimeinen tapaamiskerta ja nk. palkinto osallistumisesta, mutta ainut hyvä aika matkalle oli toiseksi viimeisellä kerralla. Menomatkan aikana leikittelimme erilaisilla kysymyksillä, joihin pystyi vastaamaan kuvien avulla. Nuoret saivat myös itse kysellä. Jääkiekkopelin ja takaisin tulo matkan ajan nuoret saivat olla ilman kortteja. Korttien poistumisen jälkeen teimme yhteisiä veikkauskilpailuja (ei rahalla) pelin päättymisestä ja pidimme muuten yhteishenkeä yllä. Matka kaikkineen oli onnistunut. Tavoitteena matkalle oli positiivinen ja innostunut ilmapiiri, jossa jokaisen olisi helppo ja mukava olla ryhmän jäsenenä. Tavoitteena oli myös yksinkertaisesti onnistunut matka Tampereelle ja takaisin.

Kahdeksas ryhmäkerta – Aaken yhteiset tilat. Huolimatta siitä, että jääkiekkomatkan piti olla viimeinen kerta, tulinkin siihen tulokseen, että oli hyvä pitää vielä yksi tapaaminen. Sain kiittää nuoria kunnolla ja keskustella heidän kanssaan yhdessä ryhmäytymisestä yleisellä tasolla. En ollut suunnitellut mitään suuria tekemisiä tälle kerralle. Ajattelin, että vapaamuotoisella kerralla pystyn paremmin tarkkailemaan ryhmää. Ryhmäkerran aikana katselimme kuvia ja juttelimme niistä yleisesti. Nuoret juttelivat jääkiekkomatkasta ja lopuksi puhuimme yhdessä kuvien avulla ryhmäytymisestä ja ryhmän muokkaantumisesta. Ryhmäkerralla tavoitteena oli saattaa ryhmäytyminen päätökseen ja keskustella ilman sen suurempaa ohjausta.

6 TEEMAHAASTATTELUT - TULOKSET JA HAVAINNOT

Ryhmäkerroissa mukana oli yhdeksän nuorta, joista yhtä en pystynyt haastattelemaan hänen asumisensa päättymisen takia. Ryhmässä oli mukana tyttöjä ja poikia iältään 16–18 vuotta. Jokainen nuorista asui Opintovalmennusyksikkö Aakessa ja kävi kouluun Koulutuskeskus Sedussa. Teemahaastattelussa kävimme läpi nuorten kokemuksia ryhmäytymisen onnistumisesta ja tunnekorteista välineenä. Tässä kappaleessa kerron teemahaastattelujen tuloksista sekä havainnoistani ryhmäytymisen ja haastattelujen aikana, joita tarkastelen tutkimuskysymysteni suunnassa.

6.1 Lähtökartoitus

Ennen ryhmäkertojen alkamista jokainen nuori täytti lyhyen avoimilla kysymyksillä varustetun kyselyn (Liite1.), että pääsin käsiksi nuorten ajatukseen ryhmästä. Nuorilta kysyttiin ajatuksia Aaken yhteisöstä, ryhmäytymisen alkamisesta, hetkistään muiden nuorten seurassa ja sitä, olisiko ilmapiirissä jotain mitä he haluaisivat muuttaa. Muut ajatukset –kohtaan nuoret laittoivat vain hyimiöitä ja muita piirustuksia.

Kaksi nuorista vastasi jokaiseen kohtaan, ettei osaa sanoa, ja loppuun toinen kirjoitti anteeksipyyntönsä tietämättömydestään. Muiden nuorten kirjoittamista kommentteista selvisi, ettei ryhmä ollut heidän mielestään halutun kaltainen. Näiden nuorten mielestä ryhmä oli liian hiljainen ja irtonainen.

Osittain hiljainen porukka. Tuntuu irralliselta.

Ihmiset vois puhua enemmän sun muuta...

Joskus muut osaa pyytää apua kuten esim. television avaamisessa tai jossain. Muuten aika jännittävää.

Kun kysyin nuorilta millaiselta ryhmäytymisen alkaminen ja hetket muiden kanssa tuntuvat. Suurin osa nuorista kertoi, että heitä jännittää yhdessä olo muiden nuorten kanssa, eivätkä he välttämättä uskalla puhua. Yksi nuorista kertoi, että hänen

kaikki kaverit ovat muualta kuin Aakesta ja yksi sanoi, etteivät nuoret pärjää ilman ohjaajan läsnäoloa. Omasta mielestäni vastaukset antavat hyvää pohjaa sille ryhmäytyksen tarpeelle jota olen itsekin huomannut Aakessa yhteisillä hetkillä.

Joskus jännittää.

Osittain uskaltaa puhua jos muut aloittavat puhumisen. Joskus ehkä kuunnellaan loppuun.

Tietty jännittää tälläiset uudet tilanteet. Olen aika ujo niin en oikein uskalla aloittaa keskustelua.

Ei me porukalla pärjättäisi ilman ohjaajia.

Kaverit on muualta ku täältä.

6.2 Minä ryhmän jäsenenä

Teemahaastatteluihin ensimmäisenä osiona kävimme haastateltavien kanssa läpi heidän omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ryhmän kanssa toimimisessa. Nuorille oli selkeästi helpompaa kertoa omista heikkouksistaan. Heikkoutensa he sanoivat jokainen nopeasti ja varmasti. Nuoret näkivät heikkoutensa ryhmän kanssa toimimista hankaloittavana. Haasteena ryhmällä kokonaisuudessaan oli siis se, että yksilön omat ajatukset itsestään tulivat vahvasti esille muiden seurassa. Yksilöillä oli melkein jokaisella negatiivinen ajatus tai ajatuksia itsestään muiden ihmisten kesellä. Kahdeksasta nuoresta kuusi sanoi, että on ujo tai hiljainen ja yksi koki olonsa myös ulkopuoliseksi. Negatiiviset ajatukset ryhmän nuorilla olivat kertyneet aiemmista kokemuksista, joissa oli vahvasti mukana kiusaamista. Kaksi nuorista kertoi olevansa sosiaalisia ja ulospäinsuuntautuneita. Toinen näistä nuorista ei osannut sanoittaa itselleen heikkouksia ollenkaan.

En kyllä ainakaan osaa olla siinä sitte. Sitte jännittää ja tulee sellanen ulkopuolinen olo ennenkö mitää on tehny.. ja sitte varmaan nauretaan.

No mä en tiedä itse asiassa.. positiivisia. Tai kyllä mä osaan ainaki antaa muiden puheenvuoroja.. mutta sitte siinäki mä kyllä oon mie-

lumminki hiljaa.. tai en oikeastaan hiljaa.. tai kyllä sä tiedät.. hankalaa se vähä on. Sillai ei uskalla mitää.

Hiljane. Ujo. Ei positiivista.

Mun heikkoudet ryhmän kans.. mä oon omasta mielestäni hyvä.. tai siis mä kyllä tuun toimeen vaikka en haluaisi ja kannustinki muita. Emmä osaa sanoa... ehkä mä en oo aina niin innoissani.. mutta tää sekää ei ollu niin.

Yksi nuorista kertoi kokemuksestaan muille nuorille ryhmäkerran aikana jännityksestään huolimatta. Hän valitsi korttien joukosta palavan kynttilän. Kynttilän liekki oli kiusaamisen liekki, joka tulisi sammuttaa. Kiusaamista oli ollut aina hänen elämässään, eikä hän ymmärtänyt miksi kukaan tekee toisille sellaista. Kertomuksensa tavoitteena nuorella oli se, ettei kukaan kiusaisi toistaan asumisen aikana, tai muutenkaan. Tämän jälkeen nuoret yhteistuumin kirjoittivat sääntöihinsä, ettei muita saa kiusata.

6.3 Ryhmämme

Haastateltavilta kysyin millaisia ryhmä ja ilmapiiri olivat ennen ryhmäytystä. Kysyin heiltä myös mitkä ovat ryhmän haasteita tai voimavaroja ja millainen heidän suhteensa on muihin nuoriin. Kuusi nuorista sanoi, ettei tuntenut toisia nuoria ollenkaan. Kaksi nuorista sanoi, että tuntee hieman toisiaan. Jokainen kertoi, että heidän kaverinsa asuvat muualla - konkreettisesti tai internetissä. Tarkoitukseni ryhmäytyksen aikana ei ollut muodostaa läpi elämän kestäviä ystävyysuhteita, vaan luoda luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri sekä tutustuttaa nuoria.

Kun kysyin nuorilta millainen ryhmän ilmapiiri oli kun he ovat Aakeen muuttaneet tai millainen se oli ennen ryhmäytymistä, vastasi heistä jokainen että hiljainen. Yksikään nuori ei edes miettinyt vastaustaan. Kaksi nuorista kaipasi ympärilleen myös huumoria. Yksi nuorista oli ajatellut, ettei ryhmän toiminta ikinä muuttuisi, kolme kertoi itse, että aikoi antaa ryhmälle mahdollisuuden ja loput eivät kommentoineet asiaa.

Hiljanen hiljanen hiljanen.. Mä ainaki ajattelin ettei tästä koskaa elävää tuu.

Tosi hiljanen ja sitte niinku huumoria ei heitetty ollenkaa niinku nytte.

Mun mielestä yli hiljanen - en voi edes sanoa että olis ollu kiva tulla yhteisiin tiloihin.

Varmaan se kun siinä on uus tilanne ja uus ryhmä. Ei siinä niinku tavallaan oo hetikään niin kotoisa olo. Mua on kuitenkin aina kiusattu niin miksei sitte tuola -- se on niinku sitä jännitystä ja sitä ku niitten pään päällä lukee jo valmiiksi että kusipää. Niin onko siinä sitte kiva olla.

Halusin haastattelussa myös tietää, mitä asioita nuoret osaavat ajatella ryhmätoimintansa voimaksi. Nuorista neljä sanoi, ettei osaa itse vastata kysymykseen, vaikka avasinkin heille aihetta laajemmin. Kaksi nuorista vastasi, että heidän voimansa oli toisten ymmärtäminen. Yksi oli sitä mieltä, että voima oli heidän erilaisuutensa. Erilaisuuden ja toisten ymmärtämisen lisäksi vastauksesta nousi esille hiljaisuus.

Erilaisuus. Mulle on aina sanottu että erilaisuudessa on voimaa.. kllisee mutta eiks se nii oo (naurahtaa).

Mmm.. Voisko olla hiljaisuus? (Odottaa haastattelijan nyökkäävän) Ajattelin niinku ettei ainakaan kukaan sitte ärsytä eikä kiusaa. On hiljaisuus aika rauhallistaki.

6.4 Ryhmäytyminen

Ryhmäytymisprosessin tutkiminen oli toinen opinnäytetyöni pääkohdista. Nuorilta haastattelussa halusin kuulla ryhmäytymisen onnistumisesta, ja sen takia painotin haastatteluissa ryhmäytymistä enemmän, kuin nuorten omia voimavaroja tai ryhmän voimavaroja alussa. Kysyin nuorilta, millaisia mielikuvia alkava ryhmäytyminen heille tuotti. Mitkä olivat heidän odotuksensa, jos ei ajateltu tuntemuksia – kuten jännitystä tai iloa. Monet kokivat, että alkaminen ei tuottanut heille minkäänlaisia mielikuvia, he vain hyväksyivät ajatuksen ryhmäkertojen alkamisesta. Yksi nuorista sanoi, että pelkäsi tulevansa nolatuksi ja toisella oli mielessään rippileiri.

Ryhmäytyminen ajatuksena oli siis jollain tavalla normaali ja jo koettu asia. Muutama nuorista mainitsi samaan lauseeseen myös sen, ettei ryhmäytyminen ajatuksena ollut mielenkiintoinen, eikä innostusta meinannut löytyä.

Tunne ryhmäkertoihin saapuessa. Halusin tietää nuorten tunteista heidän tullessaan ryhmään sen alkaessa ja muillakin ryhmäkerroilla. Kaksi nuorista kertoi, ettei ryhmään tuleminen tuntunut miltyään. Yhdellä nuorella oli odottavainen mieli jokaisen kerran alussa. Loput nuorista olivat sitä mieltä, että jokaisella kerralla jännitti. Ryhmäkertojen aikana jännitys oli nuorilta kuitenkin pikkuhiljaa hiipunut ja viimeisellä kerralla jännitys oli melkein kadonnut. Muutama nuorista sanoi, että ennen ryhmäkertojen alkua ajatus oli ärsyttänyt, koska olisi huvittanut tehdä jotain muuta.

No ei kyllä miltyään. Jos joltain niin se tuntuu että nyt pitää mennä ja jättää omat hommat kesken.. vaikkei aina mitää kesken ollu.

Kai mua ainaki jännitti joka kerta.

Eniten kyllä mielessä oli aina, että mitähän sä oot tällä kertaa meille keksiny. Ei mua aina olisi välttämättä huvittanu sillä hetkellä tulla mutta mielenkiinto oli aina.. Tai jotenki ku oli vähä erilaista ja mä kyllä odotinki niitä kertoja. --- Mulla oli ihan positiivinen olo ryhmään tulemisesta, kun en mä oo sellanen jännittäjä.

Vaikka jännittiki niin ei sitä kyllä ehkä niin paljon ollukkaa mitä oli ollu ekalla. (ryhmäytymisellä)

Ryhmässä tapahtuneet muutokset. Kysyin nuorilta haastatteluissa, olivatko he huomanneet ryhmäkertojen aikana tapahtuvia muutoksia ryhmää ajatellen. Jokainen nuori vastasi myöntävästi. Tarkentaessa kysymystä siihen, millaisia muutoksia he olivat nähneet, oli jokainen sitä mieltä, että puhetta oli koko ajan enemmän. Kaksi nuorista ei osannut laajentaa vastaustaan enempää. Yksi kertoi että hänellä oli rennompia oloja ja ajatteli sen johtuvan siitä, että koko ryhmä oli rennompia. Kahden mielestä puhumisen lisäksi huumoria oli ryhmän sisällä muodostunut. Monen nuoren mielestä ryhmässä oli helpompaa, eikä heillä ollut enää oloa ulkopuolisuudesta. Yksi nuorista sanoi hänestä tuntuneen siltä, että kaikki löysivät paikkansa viimeiseen kertaan mennessä.

No nyt en sano entiä... (nauraa) kyllä siis. --- No puhuminen on alkanu.. (nauraa taas) ..nii.

Mulla on itellä ollut rennompia oloja.. vaikkeet sä kyllä sitä kysynyt... mutta ajattelin niinku sen johtuvan siitä että koko porukka on rennompia. tai että on sillai helpompaa ja parempi olla siinä.

(keskeyttää haastattelijan lauseen)-- ja hei! meillä on huumoria! ei ennen ollu.

On todellaki. Nykyään ei oo enää hiljaista. Se ero on ihan valtava. En muistanu sulle viimeksi sanoa, mutta musta tuntuu tuos viimeisellä kerralla, että nyt kaikki on löytänyt paikkansa.

Haastatteluissa keskustelimme nuorten suhteista toisiinsa. Yksi nuorista sanoi, ettei hänellä edelleenkään ollut kavereita, mutta kertoi sen olleen oma valinta. Samainen nuori kuitenkin toivoi, että ryhmä voisi kokoontua vielä, että hänellä olisi tekemistä muiden kanssa. Muut nuorista olivat sitä mieltä, että muiden kanssa oli helpompi olla. He ymmärsivät toisiaan ja olivat ystävällisiä sekä huomioivia, mikä auttoi heitä olemaan toistensa seurassa.

Mä tykkään, että näiden muiden kanssa on helpompaa kun ennen. On mulle tullut jopa sellanen tunne, että (sanoo toisen nimen) pitää musta kans.

Ryhmäytymisen onnistuminen. Keskustelimme siitä, mitä ryhmäytyminen nuorten mielestä oli ja oliko ryhmäytyminen onnistunutta. Monen mielestä ryhmäytyminen oli sitä, että nuoret osaavat toimia toistensa kanssa. Usea sanoi, että muille pitää uskaltaa puhua. Yksi nuorista kertoi, että hänen mielestään ryhmäytymisen tuloksena pitää olla se, että on saanut kavereita. Pari nuorista sanoi, että onnistunutta se on silloin kun on positiivinen olo. Ryhmäytyminen oli siis jokaisen mielestä onnistunutta, mutta perustelut vaihtelivat.

No onhan se nyt onnistunutta. -- Ei sitä mun mielestä tarvitsi edes perustella, kylähän se tyhmäki näkee ja kuulee (nauraa) .. jos nyt kuitenkin pitää sanoa niin meillä on kyllä rohkeempaa... täällä ei ihmiset oo hiljaa iltapalalla ja voi kelle tahansa puhua .. sitä ymmärtää miksi joku vastaa niinku vastaa ja muutenki..

Mä tykkään että meillä on ryhmä joka tukee toisiaan.. mä nään sen siitä että kaikkien annetaan kyllä olla jos ne niin haluaa.. ja kyllä kannustetaan ja kyllä sanotaanki että älä tee noin.. ja kyllä mä viihdyn. Siitä mä sen tiedän että on täs menty oikein.

Mun mielestä tää oli onnistunutta ku mä ite uskallan olla oma itteni.

No ainaki oli ryhmä onnistunutta – ainaki sen takia että kaikki melkein osaa ainaki laittaa huumoria.

On. Mä juttelin siitä (sanoo toisen nuoren nimen) kanssa ja me puhuttiin että vaikka kaikki on ihan erilaisia niin kyllä näitten muitten kans on joskus ihan kivaki olla.. ja mun mielestä se kertoo paljo.. että on kivaa olla.. ku ei se ennen niin ollu että kivaa on olla.. kyllä kai sä ny tiät.

Iha jees – kaikki on toiselle ystäviä... kukaan ei kiusaa eikä mitään sinnepäin.. ööym.. kukaan ei hauku ns eikä sellasta ja sitte mä en tiedä yhtän heikkouksia.

Yksi nuorista oli sitä mieltä että ryhmäytyminen oli onnistunut, koska hänen oli helpompi olla muiden seurassa, mutta hänen mielestään ryhmäytyminen ei onnistunut täysin, koska hänellä ei ole kavereita Aakessa. Hän kuitenkin sanoi myös, myös, ettei ole edes yrittänyt saada kavereita ja ajatteli muiden olevan niin erilaisia häneen verrattuna, ettei kunnon suhteita muodostuisikaan.

Ryhmäytymisen tarve. Puhuimme nuorten kanssa ryhmäytymisestä myös siinä mielessä, että olisiko heidän mielestään ryhmä tullut tiiviiksi omia aikojaan vai oliko ryhmäytyminen tarpeellista. Nuorista kaikki sanoivat, että ryhmäytyminen oli tarpeellista ja siitä oli apua. Muutamit nuorista osasivat kysymystä tarkentaessa myös eritellä, mikä ryhmäytyksessä oli tarpeellista. Suurin asia mihin nuorten mielestä ryhmäytymistä tarvittiin, oli se että he saivat uskallusta puhua muille ja toimia muiden keskuudessa, eli tukea omaan vuorovaikutukseensa. Nuorten vastauksista selkeni myös se, että ohjaajan läsnäolo oli heille tärkeä.

En kyllä usko että ryhmä olis näin hyvä ilman tällästä.

Kaikki tuntee toisensa siinä on helpompi olla ku on helpompi puhua muiden kans ja mä uskallan sitte ku siihen sai sitä apua.. tai siis ku niin.. ku siinä oli sitte paikalla.. sinä niinku autoit sitte sitä..

Siitä ryhmäytyksestä siinä apua oli siinä että uskaltaa.

Ohjaajan tuki ja tuollanen.. onks se sitte ohjattu toiminta? niin tuntu tärkeältä tämän porukan kans.

Henkilökohtainen hyöty. Minua kiinnosti myös se, onko ryhmän toiminnasta ollut nuorille henkilökohtaisesti jonkinlaista hyötyä. Muutaman nuoren kanssa puhuimme asiasta enemmänkin. Nämä nuoret olivat kokeneet ryhmän heille myönteisinä ja turvallisina. Ryhmä oli antanut heille positiivista kokemusta ja saanut heidän olonsa tuntumaan hyväksytyltä. Osa nuorista ei osannut sanoittaa mitä he ovat hyötäneet ryhmästä, mutta kokivat kuitenkin oppineensa jotain sosiaalisuudesta. Yksi kertoi, että ryhmä oli lisännyt hänen ymmärrystään muita kohtaan ja toinen sanoi, ettei ryhmästä ollut hänelle hyötyä ainakaan hänen tietääkseen.

Jos ei muuta niin ainaki mä olisin siitä ryhmästä nyt sitte oppinu jotain sosiaalista. --- ja ainaki kans niitä ku puhuttiin etten ainakaa aina ymmärrä niitä eleitä.. niin ainaki siihenki ehkä kun (sanoo toisen nuoren nimen) sanoo jotain niin mä ainaki osasin jo tietää ettei se tarkoittanu pahaakaa vaan sitte se oli sitä ku voi sanoa vitsilläki ehkä.

Mä oon huomannu, että se mitä mä oon oppinu muista niin sen mä oon tavallaan oppinu myös itestä ja niinku omista tunteista.. Ja sitä ymmärrystä, sitä mä oon myös oppinu.

Hyötyä? Öö.. Ei mun tietääkseni.

Mielipiteet ryhmäkerroista yleisesti. Halusin myös tietää, mitä mieltä nuoret ovat ryhmä kertojen määrästä ja ryhmän loppumisesta. Vastaukset nuorilla vaihtelivat ja kaikki mahdolliset vaihtoehdot tulivatkin vastauksissa. Suurin osa nuorista oli sitä mieltä, että kertoja oli sopivasti. Yksi nuorista sanoi, että hieman vähemmänkin olisi riittänyt – hän olisi halunnut enemmän vapaa-aikaa. Muutamat nuorista olivat täysin erimieltä. Heidän mielestään porukalla olisi kiva tehdä jotain edes parin viikon välein, sillä he kokivat, että tämä auttaisi ryhmää pysymään tiiviinä jatkossakin. Keskustelin haastatteluissa näiden nuorten kanssa siitä, että Aakessa on iltaisin yhteinen iltapala, viikoittain ruoka ja vähintään kuukausittain tehdään jotain yhdessä, jonka jälkeen lopputuloksena oli toisen nuorista kanssa se, että hän sanoi olevansa yksinäinen ja kaipaa muiden seuraa useasti.

Mä oon sitä mieltä, että tää oli just hyvä. Kuulostaa varmaan perus vastaukselta.. mut oikeesti oon sitä mieltä.

Mun mielestä vähä liikaa. Ois voinu olla enemmän vapaata..

Musta tuntuu että niitä olis kiva olla lisää.. ku ei mulla oo tekemistä ja mä voisin niitä odottaaki lisää..

6.5 Tunnekortit ryhmäytymisessä

Tutkimuksessani oli tarkoitus selvittää toimivatko tunnekortit nuorten kokemuksien mukaan ryhmäytyksen työvälineenä. Haastattelussani jaoin tunnekorttien osuuden omaksi teemakseen. Nuoret kertoivat parhaansa mukaan haastattelujen aikana negatiivisia ja positiivisia mielipiteitään korttien käytöstä. Ensimmäisenä halusin tietää, mitä ajatuksia tunnekortit yleisesti herättivät nuorille ryhmäytyksen jälkeen. Kysymys oli nuorille hieman laaja, kun se ei ollut kohdennettu mihinkään ja näin ollen vastaukset olivatkin hyvin yksinkertaisia.

Yleisesti tunnekorteista. Yleisesti ottaen nuoret kertoivat, että tunnekortit loivat ihan hyviä mielikuvia heille. Negatiivista mielipidettä ei ilmaissut yksikään tässä vaiheessa. Haastattelussa kysyin nuorilta myös, millaista oli toimia tunnekorttien avulla ryhmän kanssa. Keskustelimme asiasta niin, että puhuimme ryhmäkertojen tekemisistä ja siitä, miltä ne tuntuivat muiden kanssa toimiessa. Nuoret kertoivat siis kokemuksiaan eri kerroilta ja samalla yleisesti. Kaksi nuorista kertoi kertojen, joissa toimimme konkreettisesti tunnekorttien avulla olleen parhaita. He sanoivat pitävänsä yleisesti eniten toiminnallisista osioista. Istuminen ja jutteleminen tuntuivat vaikeilta. Tunteiden ja mielipiteiden jakaminen muiden kanssa korttien avulla oli helpompaa kuin ilman, mutta tuntui silti haastavalta. Nuoret miettivät omia vastauksiaan verraten niitä toisten vastauksiin ja kokivat muiden vastaukset mieleksään parempina. Tämänkaltainen ajatus vie luonnollisesti mielenkiintoa aiheelta ja tekemiseltä.

Se vaatii kuitenkin ajatuksia ja tunnetta sanoa mitää.. enkä mä ollu aina varma että osaanko oikein. -- ja vaikka tiesinki sen, ettei tarttenu sanoa mitää oikeeta niin musta tuntu että oon ehkä väärässä.

Vähän sillai.. mitenköhähän mä sanoisin.. vähän sillai niinku hankalampi oli joskus vastata ..

Jos neki olis vielä voinu yhdistää.. tai siis joo.. sillä kerralla ku liikuttiin ja sitte sai sanoa että mitä mieltä oli ni ehkä seki oli.. helpommalta se ainaki tuntu..

Sitte mä mietin monesti muittenki vastauksia että voiko sanoa mitää ku ne osas sanoa joku hienosti ja mä sitte entiä osasinko.. vaikken mä edes kokenu mitenkää.. että niinku olisin huonompi tai jotai.

Loput nuorista pitivät tunnekorttien kanssa toimimisesta yleisellä tasolla. Vaihtelua ryhmäytyksen toiminnalle toivottiin, mutta pääpiirtein he halusivat toiminnan pysyvän samankaltaisena – omien sanojensa mukaan matalankynnyksen tutustumisena. Ajatusmalli nuorilla oli, että kun ei ole leikkejä ja pelejä ei tule nolatuksi muiden silmissä. Heidän mielestään tunnekortit olivat helppo ja luonnollinen tapa tutustua toisiin nuoriin. Näistä nuorista kaikki muut paitsi yksi olivat kokeneet negatiivisia kokemuksia aiemmin muiden kanssa vuorovaikutuksessa. Inhottavaksi tässäkin kokemuksessa he kokivat sen, etteivät kaikki olleet mukana tunnekortti toiminnassa yhtä innokkaasti.

Sellanen kevyt ja ainaki noin on hyvää.. just siksi mä viihdyin.

Mua ainaki auttoi että sai valita sen kortin ku on vieraita ihmisiä ympärillä.. mä sitte vähä turvasinki jos en heti keksiny mitä sitte sanon.. ja mä kyllä sain apuaki sitte siinä muilta.

Siis mulla on ollu hyvä mieli sen ryhmäjutun aikana niistä korteista.. ku emmä sellasia leikkejä halua missä on kynärpää kynärpäästä vaste.. ei ne sovi mulle. – sitte oli vähä typerää.. tai kuinka mä ny... ku siinä oli vähän sellasta, että sitte ei kaikki ollu ihan mukana... tai sillai.

Mä olin kerran yhdes tyttöryhmäs niin me tehtiin kaikkia testejä itelle. – siis me tehtiin niinku itelle testejä ja sitte ryhmälle käytiin niitä läpi. Just tavallaan ton tyylistä.. että on sitte kiva saada tietää millasia muut on. --- Emmä halua pelata ja leikkiä jostain syystä. Se on sellasta mitä tehtiin joskus enemmän.

Tunteiden käsittely tunnekorttien avulla ryhmässä. Yksi nuorista koki, että on huono kertoamaan tunteistaan muille ihmisille vaikka onkin kovin sosiaalinen tapa-

us. Hän kertoi, että on saanut ryhmässä paljon harjoitusta tunteiden käsittelylle muiden ja omien tunteiden kautta. Erityisesti tälle nuorelle ensimmäinen ryhmäkerta oli silmiä avaava. Hän kertoi, että suhtautuminen ryhmätoiminnalle oli muuttunut positiiviseksi, kun oli ymmärtänyt mistä hommassa oli kyse. Omasta osaamisestaan hän tuntui olevan jopa ylpeä.

Siis ku se oli yleisestiki mukavaa touhua.. emmä ollu ennen tollasten kuvien kans tehny vaikka monenlaista onkin tehny..

Jotenki mä oon siinä aina ollu vähä huono..(tunteista puhumisessa) sitte tuntuki siltä et muilta oppii.. ja se oli siistiä.. huomasiksä ku mä oikeesti sanoinki niis asioita?

Muutkin nuoret kertoivat tunteiden ja mielipiteiden ilmaisun parantuneen ryhmä hetkien kautta. Tunnekorttien avulla nuoret kokivat oppineensa vuorovaikutustaitoja sekä kertoivat elämänhallinnan parantuneen.

No niinku mä voisin vaikka sanoa että oon puhunu luokassa enemmän ton ryhmän jälkee.. vaikkei se sillai ollu samaa porukkaa tai siis ei se tätä ryhmä juttuu oo nii.. mä ajattelin et uutta... tapahtunu sit.

Päivät ki kuluu monellaki eritavalla.. arvaa ku mä huomasin että uskalsinki sanoa niin mä ainaki ajattelin sitte että jes nymmä ainaki oon saavuttanu jonku tason.. ---Tason?.. Niin tason.. no siis ainaki sellaisen elämän tason.

Tunnekortit menetelmänä ryhmän kanssa. Puhuimme haastatteluissa korteista menetelmänä. Kysyin, olisiko ryhmäytyys tapahtunut ilman kortteja vai ei ja miksi juuri niin. Nuorista neljä kertoi perustellen, ettei ryhmäytyminen olisi tapahtunut ilman tunnekortteja. Nuoret sanoivat, että he olivat kokeneet tavan oikeaksi tämän ryhmän kanssa, sillä oli ollut helpompi toimia tuetusti korttien avulla. Nuorista oli tuntunut siltä, että rehelliset mielipiteet ja tunteiden kertomiset korttien avulla oli tuonut heidän välilleen ymmärrystä, luottamusta ja hyväksyntää. Kaksi nuorista oli sitä mieltä, että kortteja tarvittiin, mutta eivät osanneet perustella mielipidettään sen kummemmin. Yksi nuorista sanoi vielä, että olisi kaivannut vaihtelua, mutta korteissa oli hyvä pohja tekemiselle. Yksi nuorista ei osannut vastata kysymykseen ja yksi sanoi, että hän nyt ei vain tykännyt.

No mä en usko.. ku mä uskon et se oli sitä ku me saatii puhua ainaki niistä kaikista jutuista.. ja se ku sai sitä korttia näyttää niin se oli sellanen vanha juttu.

Ei. Ei mun mielestä oikein. Mulla se kortti toiminta oli sellanen että mä näin ne kaikki siinä hyvässä valossa.. tai siis pari kertaa joku ei halunnut olla siinä.. mut sit kuitenkin kaikki oli mukana. --- Mulle tuli hyväksyty olo kun muut kuunteli.

Täälä? ei todellaka. Mä ajattelin, ettei tästä tulisi kunnolla mitään, mut tää todisti sen ihan vääräksi... Tää oli sellanen voima meille ymmärtää toisia..

Nää on hyvä sellanen pohja.. vaikka mä kaipasin sitä vaihtelua ja toimintaa ni kyllä ne tais sit toimia.

Mä en vaan tykänny tarpeeks.

Tunnekortti toiminnan kehittäminen. Tunnekorttien käyttäminen oli itselleni uusi menetelmä ryhmän kanssa toimiessa. Tiedustelin haastattelussa, mitä nuoret olisivat toiminnassa tehneet toisin ja millaisia ideoita heillä olisi toiminnan kehittämiseksi. Suurin osa kertoi, että ei osaisi muuttaa mitään. Yksi nuorista sanoi, ettei muista ryhmäkertojen sisältöä, vaikka olimme juuri niistä hänen kanssaan puhuneet. Muutama nuorista osasi antaa hieman ideoita toiminnan kehittämiseksi. Yksi toivoi, että korttien lisäksi toiminnassa voisi olla erilaisia testejä ryhmälle ja yksilölle ja yksi olisi halunnut lisätä tekemistä, jonka kohteella ei ollut muuta väliä kuin se, että tekeminen on enemmän toiminnallista. Kehitysehdotukset jäivät kuitenkin todella niukoiksi.

Emmä muuttaisi.. mun mielestä hyvä noi.

No siis ku aiemmin sanoin niistä testeistä. Mä voisin lisätä niitä.

Toinenki jääkiekko reissu. Tai jotain muuta tekemistä, ei väliä.

6.6 Vapaa sana

Loppuosuudessa pyysin jokaista nuorta antamaan palautetta toiminnasta ja haastattelusta. Täysin avoimessa kysymyksessä huomasin, että nuorilla oli hieman hankaluuksia keksiä mitä he voisivat sanoa. Jokainen heistä oli ensin hiljaa. Muutama ei osannut sanoa mitään ryhmästä, vaan kommentoivat että haastattelu oli outoa ja vaikeaa, koska piti miettiä omia kokemuksia. Muutamat nuorista osasivat sanoa, että olivat pääsääntöisesti ihan tyytyväisiä kaikkeen.

En oikein tiä. Jotaki positiivista. Niitä vois olla vaikka enemmän (ryhmäkertoja).

No ei muutaku että kivaa se oli.. niinku kaikki.. mun muistaakseni (nauraa)

Ruusuja. Annan ruusuja.

Mä tarttin oppia.

Kysyin nuorilta myös heidän mielipidettään siitä, haluaisivatko he osallistua ryhmäytykseen uudelleen, nyt kun tietävät mitä se pitää sisällään. Vastauksia tuli joka lähtöön. Epävarmoja vastauksia tuli yksi, kuten kieltäviäkin. Muut vastaukset olivat myönteisiä. Myönteisiä vastauksia kaksi nuorista puolsi oma-aloitteisesti sillä, että ryhmäytys on tehnyt heidän mielestään hyvää porukan ME-hengelle.

No emmä tiä. Toisaalta toisaalta. – en tiä vastata miks.

No lähtisi. Musta me tarvittii tätä.. sillai tehny tosi hyvää ku kaikki on avoimempaa.

Joo, mun mielestä meillä on ollut mukavaa ja olis varmaan uudestaan.. vai siis tarkoittiko että nyt niinku uudestaan? --- aa.. mä ajattelin että jos nyt niin nytki lähtisin... nii.. että kai se kertoo sen niinku aiemmanki vastaukse.

6.7 Ryhmäkertojen havainnointi

Seurasin tutkimuksessani nuorten ryhmäprosessin etenemistä havainnoimalla ja kirjoittamalla havainnot ylös jokaiselta ryhmäkerralta. Vertasin havainnoitejani teoriaosuudessaani selvittämään Tuckmanin ryhmän muotoutumisen malliin. Muotoutuminen, kuohunta ja sopeutuminen erottuivat kaikki omalla tavallaan ryhmäprosessissa.

Muotoutumisen aikana ryhmän jäsenet olivat hyvin jännittyneitä. Nuoret istuskelivat hiljaa sohvan nurkissa ja odottivat, että ohjaaja kertoo heille mitä tuli tehdä. Nuoret tekivät työtä käskettyä kyseenalaistamatta tai valittamatta mistään. He olivat selkeästi teoissaan ja sanoissaan varovaisia. Ensimmäisellä kerralla vain yksi nuorista rohkaistui kertomaan omista negatiivisista kokemuksistaan. Uskon, että nuoren saama positiivinen ja empaattinen vastaanotto rohkaisi muita nuoria tulevia ryhmäkertoja ajatellen.

Puhuimme ryhmän kanssa ensimmäisellä kerralla millainen arvopohja ryhmällä oli ja mitä ryhmäkerroilla tulisi tapahtumaan, sekä muodostuimme ryhmän erilaisten arvojen kautta säännöt ryhmälle. Kaikesta sovitusta huolimatta jo toisella kerralla nousi esiin tunnemyrskyjä. Yksi nuorista oli sitä mieltä, ettei hän halua tehdä sovituja asioita ja toimia vain tunnekorttien parissa. Tämän nuoren vahvat mielipiteet saivat toisen nuoren kääntymään hänen mukaansa. Saimme tilanteen rauhoittumaan ja puhuin näiden nuorten kanssa tilanteesta vielä ryhmäkerran jälkeen. Puhuessamme kahden nuoren kanssa heidän käytöksestään, olivat nuoret itsekin hyvin pian sitä mieltä, että toiminta oli huonoa. Tähän päätökseen he tulivat ymmärtäessään, että muut saattavat pahoittaa mieltään. Toinen ryhmäkerta kului kuitenkin pitkälti siten, että nämä kyseiset nuoret naureskelivat muiden asioille epäkiinnostuneeseen sävyyn ja saivat selkeästi ujommat nuoret vetäytymään syvemmälle kuoreensa. Myöhemmin illalla näistä ujommista nuorista yksi tulikin kysymään oliko hän nolannut itsensä, kun hänelle naurettiin.

Kolmas ja neljäs kerta sujuivat hieman varovaisemmin. Ryhmä oli toiminnassa mukana nauraen, rauhoittuen ja puhuen, mutta nämä kerrat eivät tuntuneet kuitenkaan niin luontevilta, miltä ne olisivat voineet tuntua. Neljännen kerran lopussa itsestäni tuntui, että kapinoineet nuoret olivat sulautuneet ryhmään sisään. Epäilin-

kin, että hieman jännittynyt tunnelma saattoi johtua aiemmasta ryhmän sisällä tapahtuneesta kuohunnasta. Viidennen ja kuudennen kerran jälkeen uskoin, että ryhmä on löytänyt raiteensa. Nuoret toimivat tiiviisti yhdessä. Uskon tämän olleen sopeutumista, sillä seitsemännellä kerralla minusta tuntui, että ohjaajan tehtävä oli vain olla iloisesti mukana ja ohjata nuoret oikeaan paikkaan. Järjestin tekemistä matkoille, mutta välillä tuntui, kuin olisin keskeyttänyt nuorten omat jutut. Nuorten väliset suhteet olivat siis syventyneet entisestään. Tämän vaiheen ajattelin itse toteuttamisvaiheena, vaikken ollut täysin varma sopeutumisen ja toteuttamisen eroista havainnointini aikana.

Havainnoijan näkökulmasta ryhmässä tapahtuikin siis suuria positiivisia muutoksia ensimmäisen ja viimeisen kerran välillä. Ensimmäisellä kerralla kaikki olivat hyvin hiljaisia ja arkoja. Ilman ohjaajan kannustusta ja esimerkkiä suurin osa nuorista ei saanut sanotuksia mitään. Nuoret istuivat iltapalalla ryhmäkerran jälkeen hiljaa, kuten ennen ryhmäkertojen alkua. Viimeisellä kerralla nuoret juttelivat toisilleen ilman ohjaajaa sekä olivat huomattavasti rennompia ja avoimempia toistensa seurassa. Naurua oli paljon ja muille uskallettiin jo hyvässä hengessä nälviä. Iltapalallakin puhuminen jatkui. Myöhempiä iltapaloja seuranneena uskallan sanoa, että hiljaisia hetkiä joukossa on edelleen hieman. Olen kuitenkin myös muilta ohjaajilta ja työntekijöiltä kuullut positiivista palautetta, jonka mukaan he ovat sitä mieltä, että ME-henki on parantunut roimasti ja nuoret uskaltavat olla omina itsenään.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Esittelen tässä kappaleessa tutkimuksen tuloksista muodostettuja johtopäätöksiä, joihin on tummennettu tärkeät teemat. Opinnäytetyöni oli toiminnallinen opinnäytetyö, johon keräsin aineistoa teemahaastatteluilla ja havainnoinnilla. Haastattelin tutkimukseen kahdeksaa Opintovalmennusyksikkö Aaken nuorta, jotka osallistui-
vat aktiivisesti ryhmäkertoihin. Ryhmän toiminta muodostui tunnekorttien pohjalle rakennetuista tapaamiskerroista, joiden avulla oli tarkoitus saada nuoret muodostamaan ryhmäytymään. Teoriaosuudessa käsitelin nuoruutta sosiaalisena kyvykkyytenä. Avasin kappaleissa nuoren tärkeitä sosiaalisia taitoja ja niiden kehittymistä sekä tunteiden merkitystä ja elämänhallinnan käsitettä. Teoriassani kerroin myös yhteisö käsitteestä ja yhteisöllisyyden merkityksestä. Lisäksi avaan sosiaalisen pääoman käsitettä ja kerron kuinka ryhmä muodostuu.

Tutkimuskysymykseni olivat miten ryhmäytyminen onnistui nuoren kokemana ja miten tunnekortit toimivat ryhmäytyksen työvälineenä. Teemahaastatteluissa pyrin parhaani mukaan selvittämään nuorilta rehellisiä vastauksia näihin kysymyksiin ja havainnoinnissa pyrin unohtamaan omat oletukseni ryhmään kohdistuen. Tutkimuskysymyksiini pohjaten määrittelin haastattelulleni teemat ja teemojen alle lisäsin avoimia kysymyksiä. Opinnäytetyössäni huomioin sen, että nuorten kokemuksellisuus on subjektiivinen käsite - enkä siis pyri työssäni peilaamaan vastauksiani kaikkiin nuoriin, vaan pyrin löytämään Aakeen tuleville nuorille sopivaa ryhmäytymisen menetelmää.

Tanja Hangasluoman (2009) kasvatustieteen pro gradu – tutkielman tutkimustuloksissa selvisi, että Opintovalmennusyksikkö Aaken nuorille oli tärkeää, että he pääsivät kokemaan Aake-asumisen myötä positiivisia vuorovaikutuskokemuksia muiden kanssa toimiessa. Tämänkaltaisia kokemuksia ryhmäkertojen tuli luoda myös näille nuorille, jotka osallistuivat opinnäytetyöni ryhmäkertoihin. Näiden ryhmäkertojen tuli avata nuorille heidän mahdollisuuksiaan vuorovaikutuksessa ja auttaa heitä opettelemaan uusi taitoja toimiakseen muiden ihmisten kanssa.

Nuoren kokemusten vaikutus ryhmään. Katajan (2011, 24-25) mukaan ryhmädynamiikkaan ongelmia tuottaa yksilöiden omat arvot sekä vuorovaikutuksessa koettu hankaluus. Tutkimukseni puolsi myös tätä. Haastatteluissa selvisi, että nuo-

ret ajattelivat itsestään lähes poikkeuksetta negatiivisesti, jos kyse oli vuorovaikutuksesta. Negatiiviset kokemukset ja hankaluudet omassa vuorovaikutustaidoissa koettiin rajaaviksi tekijöiksi vuorovaikutustilanteiden onnistumisen kannalta. Nuoret eivät tämän takia hakeutuneet toistensa seuraan, vaan ilmapiiri yhteisissä tiloissa oli tyhjä ja hiljainen. Yksilöt ajattelivat itsensä hiljaisiksi ja tietämättömiksi ja toiset nuoret jännittäviksi. Nuoret olivat siis hyvin epävarmoja itsestään ja muista. Kuten Keltikangas-Järvinen (2010, 191) kertoo nuoren kaipaavan yhteenkuuluvuutta sekä toivovansa hyväksytyksi tulemista muiden silmissä – oli se nähtävissä myös haastateltavien nuorten kohdalla. Nuoret kertoivat, ettei heitä hyväksyty aiemminkaan ryhmään, vaan kiusaamista oli ollut paljon, joka taas loi nuorille pelkoa siitä, ettei hyväksyntää tapahtuisi ollenkaan. Pelko hylkimisestä vähensi nuorten omia voimavaroja ja kykyjä osallistua ryhmäkertoihin innokkaasti tai täydellä panoksella.

Tämänkaltaisille hiljaisille, negatiivisia kokemuksia kokeneille nuorilla tulisi Laurilan (2008, 99–102) mukaan tuen avulla luoda mahdollisuuksia kohtaamisille muiden kanssa ja samalla vahvistaa positiivista mielikuvaa itsestä ja muista. Nuoret kertoivat haastatteluissaan monessakin eri kohdassa ohjaajan tuen ja avun olleen tarpeellinen. Ohjaajan tiivis läsnäolo ja osallistuminen koettiin tärkeäksi erityisesti ensimmäisten ryhmäkertojen aikana. Nuoret kertoivat kaipaavansa kannustusta ja mahdollisuuksia ilmaistakseen itseään toisten seurassa. Nuoret kokivat saaneensa ryhmäkerroilla mahdollisuuden itseilmaisuun ja muihin tutustumiseen.

Ryhmän muotoutuminen. Ryhmäytyminen on prosessi, jonka tarkoituksena on suunnata nuoria kokemaan turvallisuutta ja luottamusta ryhmän sisällä. Ryhmän jäsenten tulee tuntea kuuluvuutta ja nähdä ryhmän tavoite tärkeänä. Tällöin ryhmäprosessin on helpompi edetä. (Järvinen ym. 2007, 172–173; Aalto 2002, 56.) Ryhmän muodostuminen oli mielestäni onnistunutta. Havainnointini pohjalta ryhmä kävi läpi ryhmäytymisen eri vaiheet, jotka tapahtuivat asteittain ja muodostivat ryhmää luottavaisemmaksi ja avoimemmaksi. Ryhmän sisällä tapahtunut kuohunta unohtui hyvässä mielessä ja antoi osallistujille taas mahdollisuuden avoimuuteen. Ryhmässä uskallettiin kertoa tunteista luottavaisesti ja alussa tapahtunut ”nämä asiat jäävät sitten vain meille” – varmistelu jäi loppuun mennessä pois kokonaan. Ryhmä on siis loppuvaiheessa tuntunut luotettavalta ja turvalliselta.

Vuorovaikutus ryhmässä. Kaukkilan ja Lehtosen (2008, 31–33) mukaan ryhmän muodostumisen kannalta tärkeintä on monipuolinen, niin sanaton kuin sanallinen yksilöiden välinen vuorovaikutus. Suurin muutos tutkimukseni aikana nuorten vuorovaikutuksessa olikin itse puhe, jota aiemmin ei ollut kuin muutaman nuoren välillä. Vuorovaikutus nuorilla oli uskaliasta ryhmässä. He kertoivat niin mielipiteensä, vitsinsä kuin päivänsä tapahtumat kysyttäessä ja vain jutellakseen toistensa kanssa. Ryhmän nuorista muutama ei kuitenkaan ymmärtänyt sanattoman viestinnän tarkoituksia, mikä oli hieman rajaava tekijä nuorten keskinäisiin vuorovaikutuksiin. Salmivallin (2005, 194) mukaan vuorovaikutuksen monipuolinen oppiminen tapahtuu juurikin vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tutkimukseni haastatteluista selvisi, että toisen nuoren toiminnan seuraaminen auttoi yhtä nuorista oppimaan sen, milloin toista nuorta ei tarvitse ottaa tosissaan. Erilaiset äänenpainot auttoivat nuorta ymmärtämään, ettei kaikista asioista tarvinnut pahoittaa mieltä. Oppiminen ei kuitenkaan ryhmäkertojen aikana tapahtunut täysin, sillä nuori ei vielä itse hallinnut äänenpainojen käyttöä. Ryhmäkertojen loputtua kommunikointi nuorten välillä säilyi samanlaisena – sen etenemistä en opinnäytetyöhöni pysty kirjaamaan.

Ryhmän sisäiset roolit ja arvot. Aaltonen ym. (2003, 75) on kertonut roolien, normien ja sääntöjen vaikuttavan ryhmän muodostumiseen. Hänen mukaansa yksilön tulisi löytää oma paikkansa ryhmän sisältä ja pystyä toimimaan ryhmässä kokonaisvaltaisena jäsenenä. Tutkimuksessani selvisi, että osa nuorista oli itse ymmärtänyt löytäneensä paikkansa ryhmästä. Roolit olivat muodostuneet pikkuhiljaa ja jokainen oli löytänyt omansa, niin ettei heillä ollut ulkopuolinen olo ryhmässä. Arvomaailma muokkautui kertojen aikana uudelleen entistä paremmaksi ja tiivistä ryhmää ymmärtämään toisiaan enemmän.

Nuoren myönteinen kehitys ryhmässä. Parhaimmillaan ryhmässä toimiminen tuo nuorelle sosiaalisia suhteita, jotka tukevat nuoren omaa kehitystä (Marin 2003,72). Haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret kokivat saaneensa muista nuorista tukea omaan arkeensa. Ryhmässä toimiminen sai nuoret tuntemaan olonsa hyväksytyiksi ja ryhmän turvalliseksi. Ryhmän nuoret kokivat oppineensa sosiaalisia taitoja muiden nuorten kanssa toimiessa.

Aaltosen ym. (2003, 186–187) mukaan elämänhallinta pitää sisällään yksilön omaa kokemusta siitä, kuinka merkityksellinen hänen elämänsä on mm. sosiaali-

sesti. Hangasluoman (2009) tutkielman mukaan nuoret kokivat, että toisten tunteminen auttoi heitä nostamaan itseluottamustaan, koska he saivat uskoa omiin kykyihinsä. Tutkielmassa nuoret kokivat myös, että elämänhallinta oli parempaa rehellisen ja luottavaisen vuorovaikutuksen ansiosta. Opinnäytetyöni tutkimuksessa Aaken nuoret kokivat samat asiat tärkeiksi ja sivusivat elämänhallintansa parantuneen. Sosiaalinen kuuluvuuden tunne ryhmässä auttoi nuoria nostamaan elämähaluansa ja he pystyivät paremmin hallitsemaan elämäänsä. Sosiaaliset suhteet, jotka tuntuivat turvallisilta, olivat tärkeä osa nuorten elämää.

Ryhmäytyminen oli tutkimusteni haastattelujen ja omien havainnointieni pohjalta onnistunutta. Tutkimuksessani pyrin kuitenkin selvittämään myös tunnekorttien vaikutusta ryhmäytymiseen. Tutkimukseni mukaan tunnekortit olivat muotoutuneet nuorille luontevaksi tavaksi ilmaista omia tunteitaan ja näkemyksiään asioista. Tunnekortit tuntuivat vuorovaikutusta helpottavilta. Tutkimukseni mukaan jokainen nuori oli kokenut tunnekortit myönteisenä kokemuksena.

Tunnekorttien osuus ryhmäytyksessä. Ryhmäytyksessä tunnekorttien käyttö jakoi kuitenkin hieman mielipiteitä. Tutkimukseni tuloksista selviää hyvinkin selkeästi se, että tunnekortit olivat toimineet parhaiten hiljaisemmillä ja negatiivisia kokemuksia kokeneilla nuorilla. Tunnekorttien käyttö antoi heille mahdollisuuksia kertoa tunteistaan tukeutuen kortin kuvaan. Nuoret kokivat tunnekortit helpoiksi ja luonteviksi käyttää. Rauhallinen ryhmäytyminen korttien avulla oli mieluista ja tämän vuoksi tulevia ryhmäkertoja oli myös odotettu.

Menevämpien nuorten keskittymiskyky koki haasteita ryhmäytyksessä. Tunnekortit tuntuivat hieman tylsiltä niillä ryhmäkerroilla, joilla tarkoitus oli vain olla rauhassa yhdessä, ilman konkreettista tekemistä. Tutkimuksessa selvisi, että nämä nuoret olisivat toivoneet enemmän aktiviteetteja ryhmäkerroille. Omien tunteiden ja mielipiteiden kertominen tuntui heistä haastavalta ja hetkeen pysähtyminen liian vaikealta. Tunteiden käsittely ryhmässä oli usealle muullekin haastavaa. Tutkimuksen mukaan kortit kuitenkin helpottivat kertomista ja auttoivat nuoria ymmärtämään toisiaan. Muiden ymmärtäminen nousi useasta vastauksesta pinnalle ja nuoret kokivat, että kortit olivat hyvä asia juuri ymmärryksen kasvamiseen, joka oli heidän mukaansa tärkeää tämän ryhmän kanssa.

Nuoret pitivät tunnekorttien mukavimpana puolena juuri sitä, ettei tarvinnut pelata ja leikkiä muiden kanssa. Tutkimuksen mukaan nuoret pitivät leikkejä usein sellaisina, joissa oli tarkoitus tulla nolatuksi muiden silmissä. Nolaaminen tai nolatuksi itsensä tunteminen jarruttaisi ryhmäytymisprosessia, eikä loisi nuorelle positiivisia kokemuksia. Tunnekorttien lisäksi toivottiin kuitenkin hieman vaihtelua. Vaihteluehdotukset pitivät sisällään samankaltaista rauhallista toimintaa, jonka tarkoituksena olisi tutustua toiseen nuoreen syvämmällä ja ymmärtää tätä kokonaisvaltaisemmin. Tutkimukseni osoittaa, että nuorten tunteiden käsittely ja ymmärrys muita nuoria kohtaan parantui tunnekorttien käytön myötä. Nuoret saivat apua korkeista vuorovaikutukseen ja kokivat, että kortit toimivat tukena tunteiden ilmaisussa. Tutkimuksen edetessä nuoret pystyivät ilmaisemaan itseään avoimemmin ryhmässä. Muiden tunteiden ja mielipiteiden kuuleminen oli auttanut muodostamaan omia tunteita ja mielipiteitä.

Tutkimukseni mukaan tunnekortit olivat tärkeä osa ryhmäytymistä. Tutkimukseni en saanut yhtään kieltävää mielipidettä siihen, ovatko tunnekortit vaikuttaneet ryhmän muodostumiseen. Nuoret kokivat tunnekortit oikeaksi tavaksi ryhmäytyä tämän ryhmän kanssa. Perustellusti ryhmäytyminen oli tapahtunut tunnekorttien avulla niin, että nuoret saivat lisää useasti mainittua ymmärrystä, luottamusta ja hyväksyntää keskinäisiin väleihinsä.

Nää kortit on ollu avain meille täs ryhmäs.. me ollaan erilaisia kaikki.. ja näillä se tilanne oli yhdes oloa oikein...

Tunnekortit jakoivat mielipiteitä niin, että toiset olisivat toivoneet lisää toimintaa ja toiset olivat tyytyväisiä juuri tähän toimintaan. Tutkimustulosteni pohjalta Tunnekortit olivat kuitenkin vuorovaikutusta avaava tekijä ryhmälle. Tuleville vuosille ryhmäytykseen tulisi lisätä tunnekorttien lisäksi myös toiminnallisempaa toimintaa, että ryhmäytyksessä olisi vaihtelua ja mielenkiinto ryhmän toiminnalle säilyisi. Toiminnallista menetelmää lisätessä tulisi kuitenkin varmentaa, ettei toiminta olisi sellaista, josta nuoret kokisivat tulevansa nolatuksi. Tutkimukseni tulos on mielestäni kuitenkin positiivinen, koska vastauksista suurin osa oli myönteisiä - hajontaa tuleekin hieman olla, kun kyseessä oli useampia ihmisiä.

8 POHDINTA

Olen koko opiskelujeni ajan ollut kiinnostunut työskentelystä nuorten parissa, joten opinnäytetyöni suuntaus oli minulle hyvin selkeä. Opintojen edetessä huomasin luovien ja toiminnallisten työtapojen kiinnostavan minua erityisesti ja päätin lopulta tehdä opinnäytetyöni jotenkin niihin liittyen. Yhteistyötaho tuntui luonnolliselta, koska olin työskennellyt lähes koko opintojen ajan Opintovalmennusyksikkö Aakessa sijaisena. Opinnäytetyön aiheen tarkentuminen tuntui kuitenkin pitkältä prosessilta. Työyhteisön avustuksella sain muotoiltua opinnäytetyölleni suunnan – nuorten ryhmäytyksen ja tunnekortit. Kyseisten teemojen yhdistäminen vei minulta myös aikansa. Tuntui haastavalta saada kaksi itselle mieluista aihetta yhdistettyä hyväksi tutkimukseksi. Nuorten kokemus muotoutui lopultaärkevimmäksi tavaksi toteuttaa tutkimusta ja sai mielenkiintoni kohdistumaan opinnäytetyöhöni paremmin.

Opinnäytetyön aikana turhauduin moneen otteeseen. Tutkimuksen tekeminen tuntui haastavalta. Prosessin aikana opin paljon tutkimusten tekemisestä. Suurimmaksi opiksi koin sen, että tutkimukseen olisi tärkeää muotoilla hyvä suunnitelma, että eteneminen on mahdollisimman luontevaa ja mutkatonta. Omalla kohdallani suunnitelman olisikin tullut olla huomattavasti tarkempi, näin olisin välttänyt monet turhautumiset ja ongelmat.

Olen saanut sosionomin (AMK) opintojeni aikana hyviä valmiuksia nuorten kanssa toimimiseen Osallisuus ja syrjäytymisriskit nuoruusiässä – sektorilta ja toiminnallisten menetelmien käyttöön tarvittavia apuja yhteisölliset ja luovat sosiaalityön menetelmät opintokokonaisuudesta. Tuntui rajaavalta ja hankalalta suunnitella ryhmäkertoja pelkästään tunnekortteja käyttäen. En kuitenkaan halunnut sekoittaa muita toiminnallisia menetelmiä ryhmätoimintaan, ettei se vaikuttaisi tutkimukseni tulokseen. Ryhmän ohjaamisen myötä opin paljon joustavuutta ja suunnitelmallisuuden tärkeyttä. Ryhmässä ohjaajana toimiminen antoi minulle lisää varmuutta tuleviin ohjauksiin.

Opinnäytetyöni aikana pohdin olisiko tulos ollut erilainen, mikäli ryhmä ei olisi tuntenut ryhmänohjaajaa etukäteen. Uskon ennestään tutun ohjaajan luoneen ryhmälle turvallisuuden tunteen ja mahdollisuuden nopeampaan ryhmäytymiseen.

Tutkimuksen teemahaastattelujen osuudessa jäin miettimään, uskalsivatko kaikki sanoa rehellisen mielipiteensä. Haastattelujen aikana kannustin nuoria kaikin tavoin rehellisyyteen ja painotin, että tutkimukseni tulos riippuu heistä, sekä kerroin, että tuloksen tulisi olla mahdollisimman totuudenmukainen. Tässä vaiheessa en voi kuitenkaan muuta kuin toivoa, että nuoret luottivat minuun niin, että ilmaisivat aidot mielipiteensä haastatteluissa.

Sosionomin (AMK) tärkeimpänä työvälineenä toimii hänen oma persoonansa. Luovien ja toiminnallisten menetelmien käyttö vaatiikin siis Sosionomilta (AMK) panostamista myös itseän ja ammatillisen osaamisensa syventämiseen. (Nietosvuori 2008, 135, 141.) Tutkimukseni aikana koin omien taitojeni kasvaneen. Tunnekorttien käyttäminen laajasti ryhmän parissa auttoi minua käyttämään tunnekortteja myös yksilökeskusteluissa. Luovien ja toiminnallisten menetelmien käyttäminen on myös tutkimuksen valmistuttua tuntunut omalta, eikä mielenkiinto ole hiipunut. Aion jatkossakin työelämässä laajentaa omaa tietouttani luovista ja toiminnallisista menetelmistä. Tavoitteenani tuleville vuosille onkin käyttää kyseisiä menetelmiä mahdollisimman laajasti, sillä olen kokenut, että menetelmät ovat hyvä apu omaan jaksamiseen ja työn mielekkyyden lisäämiseen.

Itse olen opinnäytetyöni tutkimustulokseen tyytyväinen. Opintovalmennusyksikkö AAKE sai opinnäytetyöni tutkimuksen pohjalta itselleen sopivan tavan ryhmäytykseen. Tunnekorttien toimivuus on todettu, mutta sen lisäksi tulee toimintaan tuottaa myös lisää tekemistä, jonka tulisi olla yhtä aikaa rauhallista ja toiminnallista. Näitä tekemisiä en ole tarkemmin työssäni tutkinut – jääköön se projektikseni tulevaisuuteen, esimerkiksi jatkotutkimuksen muodossa.

Opinnäytetyöni aikana sain paljon tukea ja kannustusta Aaken työyhteisöltä ja hyvältä ystävältäni Heidi Vähämaalta, joka on myös opiskellut sosionomiksi (AMK) Seinäjoella. Koen tämän tuen ja kannustuksen olleen opinnäytetyöni valmistumisen kannalta niin tärkeää, että se ansaitsee kiitoksen. Kiitos.

LÄHTEET

- Aalto, S. 3.4.2010. Nuoruus elämänvaiheena – ”kaikki muuttuu!”. [Verkkosivu]. VirtuaaliAMK. [Viitattu 8.10.2014] Saatavana: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0407012/1084374081271/1107863922545/1107868110284/1107868147641.html>
- Aalto, M. 2002. Turvallinen ryhmä. Helsinki: Aseman Lapset ry.
- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, R. 2003. Nuoren aika. 2. uudistettu painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Aho, S. & Laine, K. 2004. Minä ja muut: Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. 1-3 painos. Helsinki: Otava.
- Aro, J. 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa: S.Kangaspunta (toim.). Yksilöllinen yhteisöllisyys: avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere:Tampereen Yliopistopaino Oy, 35-60. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 13.10.2004]. Saatavana: <http://urn.fi/urn:nbn:uta-3-466>.
- Chambers, D. 2006. New social ties. Contemporary connection in a fragmented society. London: Palgrave.
- Coleman, J.S. 1988. Social Capital in the creation of human capital. [Verkkoleh-tiartikkeli]. The American journal of sociology, 95-120. [Viitattu 14.10] Saatavana: http://onemvweb.com/sources/sources/social_capital.pdf.
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana: Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuus ja rikekäyttäytymiseen. Julkaisuja 82. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto.
- Hangasluoma, T. 2009. Tuetun asumisen merkitys nuoren elämänhallinnan kehittymiselle: Opintovalmennusyksikkö Aaken nuorten käsityksiä saamastaan tuesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Opettajain koulutuslaitos. Pro gradu-tutkielma.
- Hakala, S & Viita, V. 2014. [Verkkojulkaisu]. Ryhmäkokonaisuus itsenäistyville nuorille aikuisille: narratiivisuus ja luovat toiminnot. Opinnäytetyö. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali-, terveys- ja liikunta ala, toimintaterapian koulutusohjelma. [Viitattu: 7.12.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014081113403>
- Halkola, U. 2009c. Symboliset valokuvat terapeutin apuvälineenä. Teoksessa U. Halkola, T. Koffert, L. Kolu & L. Mannermaa (toim.) Valokuvan terapeutin voima. Keuruu: Duodecim, 175-187.

- Harju, V. 2010. [Verkkajulkaisu]. Ovi-korttisarja: Asiakastyössä toimivaa korttisaria etsimässä. Opinnäytetyö. Pori: Diakonia-ammattikorkeakoulu, terveyden edistämisen koulutusohjelma, ylempi AMK-tutkinto. [Viitattu 7.12.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010112916235>
- Himberg L. & Jauhiainen R. 1998. Suhteita: Minä, me ja muut. Porvoo:WSOY.
- Hiipakka, H. 2011. Nuoruuden aalloilla: Opas nuorille ja heidän vanhemmilleen. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 8.10.2014]. Saatavana: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/34059/Liite2_Opas.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hyyppä, M.T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä: Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyyppä M.T. 2005. Me-hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia: Parempaan vuorovaikutukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jalovaara, E. 2005. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Pilot-kustannus Oy.
- Järvinen, R., Lankinen A., Taajamo T., Veistelä, M. & Virolainen A. 2007. Perheen parhaaksi: perhetyön arkea. Helsinki: Edita.
- Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkelle!: Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kataja, J. 2003 Rentoutuminen ja voimavarat. Helsinki: Edita.
- Kaukkila, V. & Lehtonen E. 2008. Ryhmän maailmaan. Teoksessa: M. Raatikainen (toim.). Ryhmästä enemmän: Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. 2.painos. Suomen mielenterveysyry. SMS-tuotanto Oy, 11-20.
- Kaukkila, V. & Lehtonen E. 2008. Minä ryhmässä. Teoksessa: M. Raatikainen (toim.). Ryhmästä enemmän: Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. 2.painos. Suomen mielenterveysyry. SMS-tuotanto Oy, 23-52.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Opetus 2000-sarja. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.
- Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi: ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. 3. Painos. Helsinki: Edita.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki, P. 2001. Opi ja Ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.
- Laurila, A. 2008. Sijaisvanhemmat tarvitsevat riittävät valmiudet ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Teoksessa: Ketola, J. (toim.). Menetyksistä mahdollisuuksiin: Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS kustannus.
- Lämsä, A-L. 2009. Nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy. [Verkojulkaisu]. [Viitattu: 14.10.2014]. Ammattiopisto Luovi. Saatavana: <http://aeofi.virtualserver25.hosting.fi/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/nuorten-koulutuksellisen-syrjaytymisen-ehkaisy.pdf>
- Marin, M. 2003. Sosiaaliset verkostot. Teoksessa: M. Marin & S. Hakonen (toim.). Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa. Jyväskylä: PS-kustannus, 71-91.
- Muotkavaara, M. 2014. [Verkojulkaisu]. Voimapakka: Voimauttavat kuvakortit nuorisotyön mentelmänä. Opinnäytetyö. Ylivieska: Centria-ammattikorkeakoulu, humanistinen ja kasvatusala, kansalaistoiminta ja nuorisotyö. [Viitattu 7.12.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201403032775>
- Myllykoski, A.-M., Melamies, N. & Kangas, S. (toim.) 2004. Itsenäistyvä nuori ja AD/HD. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Niemistö, R. 2002. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 5.uud.painos. Tampere: Tammer-Paino.
- Nietosvuori, L. 2008. Luovat ja toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä. Teoksessa Viinamäki, L. 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Anjalankoski. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. s 135- 140.
- Opintovalmennusyksikkö Aake. 2014. Perehdytyskansio. Seinäjoki: Opintovalmennusyksikkö Aake.

- Paju, P. & Vehviläinen, J. 2001. Valtavirran tuolla puolen: Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkat 1990-luvulla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Pajukoski, M. 2002. Hyvinvointi toiminnan kohteena. Teoksessa: A.Tapaninen, T.Kauppinen, K.Kivinen, H.Kotilainen. M.Kurenniemi & M.Pajukoski (toim.). Ympäristö ja hyvinvointi. Helsinki:WSOY, 54-84.
- Puolimatka, T. 2004. Kasvatus, arvot ja tunteet. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Putnam, R-D. 2000. Bowling alone: the collapse and revival of American community. New York: Simon & Schuster.
- Riihelä, S & Ventelä, M. 2002. Oma paikka!: Nuorten tuetut ja kuntouttavat asu-
mispalvelut Tampereella. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu: Silta-valmennus ry.
Opinnäytetyö.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa:
Johdanto. Teoksessa: P.Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi.
Jyväskylä: PS-kustannus, 5-27.
- Saarinen, M. 2001. Tunne älysi älyä tuntevasi. 2 painos. Porvoo: WSOY.
- Saastamoinen, M. 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Filander, K. & Vanhalakka, M. (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino oy, 33–66.
- Salminen, P. 2005. Yhdessä kasvattamaan. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmivalli, C. 2008. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.
- Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. 2010. Nuorista Suomessa 2010. [Verkköjulkaisu]. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. [Viitattu: 14.10.2014] Saatavana: <http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/793/>.
- Vanhalakka-Ruoho, M & Filander K. 2009 Matkan opetukset. Teoksessa: K.Filander & M.Vanhalakka-Ruoho (toim.). Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy, 375, 386.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

Vilppola, T. 2007. Reaalipedagoginen toimintaprosessi: sosiaalipedagogisen työn sovellus koulutuksesta syrjäytymässä olevien nuorten kokonaisvaltaisessa tukemisessa. Acta Universitatis Ouluensis. Series E, Scientiae rerum socialium; 88. Oulu: Oulun yliopisto. Väitöskirja.

Virhiä, A. 2010. Toiminnalliset työtavat sosionomin (amk) ammatillisina välineinä. Opinnäytetyö.

Tikkanen, K. 2012. 15-20 –vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tampere: Tampereen yliopisto: Terveystieteiden yksikkö.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3. painos. Helsinki: Tammi.

Åman, M. 2014. [Verkojulkaisu] Startataan yhdessä yksilöinä! Starttipajaryhmän ryhmäprosessi Nuorten Taidetyöpajalla Jyväskylässä. Opinnäytetyö. Jyväskylä: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. [Viitattu 7.12.2014] Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014112416585>

LIITTEET

Liite 1. Ryhmytymisen lähtökohdat

Liite 2. Teemahaastattelu runko

Liite 3. Tunnekortti esimerkit

Liite4. Vanhempien suostumus

LIITE 1 Ryhmäytymisen lähtökohdat

Vastaathan rehellisesti kaunistelematta alla oleviin kysymyksiin.

1. Miten kuvailisit AAKEn yhteisöä? (tiivis, etäinen, tärkeä, en tunne ym.)
2. Onko AAKEn ilmapiirissä jotain jota haluaisit muuttaa?
3. Mitä ajatuksia sinulle herää ryhmäytymisen alkamisesta?
4. Millaiselta hetket muiden nuorten seurassa tuntuvat?
5. Muita ajatuksia:

KIITOS VASTAUKSISTA!! 😊

LIITE 2. Teemahaastattelu

Teemahaastattelurunko

Minä

- Omat vahvuuteni ja heikkouteni ryhmän kanssa
- Kokemukset

Ryhmä

- Kokoonpano
- Ilmapiiri 'ennen'
- Suhteeni muihin nuoriin
- Ryhmän haasteet
- Ryhmän voimat
- Ryhmän arvot
- Ryhmä

Ryhmäytyminen

- Mielikuvia
- Miltä tuntui
- Mitä lisää/vähemmän
- Ilmapiiri ryhmän vaiheissa
- Suhde muihin nuoriin – kehitys
- Osallistuisitko uudelleen / miksi, miksi en
- Ajatukset ryhmän loppumisesta

Tunnekortit ryhmäytyksessä

- Millaisia mielikuvia tunnekortit herättävät
- Miltä ne tuntuivat ryhmän kanssa
- Millaisia negatiivisia ja positiivisia asioita
- Tunteita – Millainen käsitellä avulla
- Mikä oli ajatus alussa, lopussa
- Opinko jotain

Vapaa sana

- Toiveet tuleville ryhmä hetkille
- Millaisia vai ei ollenkaan
- Mielenpide koko hommasta
- Risut ja ruusut

LIITE 3. Tunnekortti esimerkit

LIITE 4. Vanhempien suostumus

Opintovalmennusyksikkö AAKEen tehdään opinnäytetyötä. Tutkimuksen kohteena on nuorten ryhmäytyminen tunnekorttien avulla. Tutkimus suoritetaan laadullisena tutkimuksena teemahaastatteluilla.

Olen kuullut haluamani lisätiedot tutkimuksesta ja annan suostumukseni huollettavan osallistumiselle teemahaastatteluun.

Päivämäärä ja huoltajan allekirjoitus